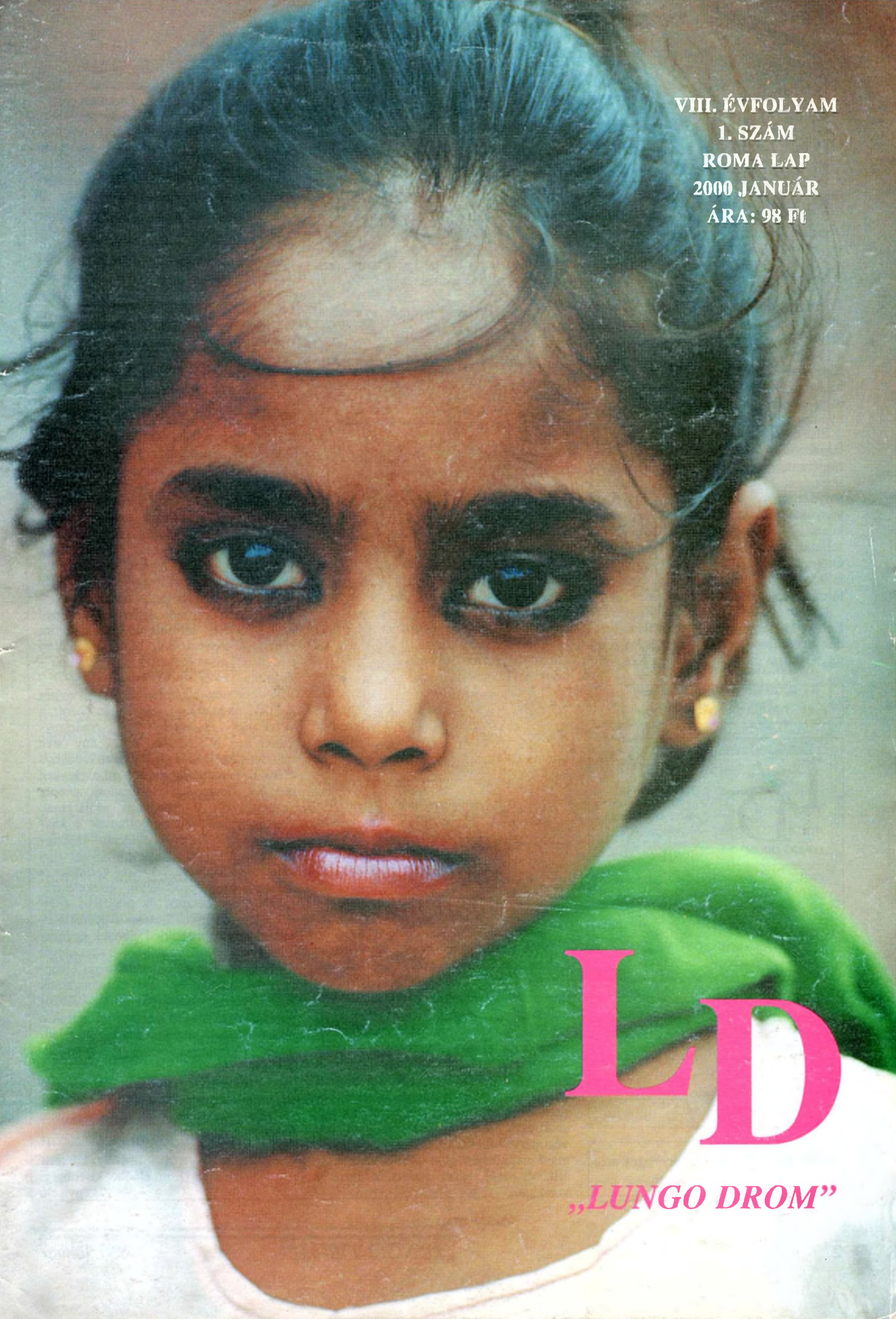

VIII. ÉVFOLYAM

1. SZÁM

ROMA LAP

2000 JANUÁR

ÁRA: 98 Ft

LD

„LUNGO DROM”

P OSTAFORDULT V VAL

Köszönet

Ezúton szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik segítséget nyújtottak lánynomnak az 1999/2000-es tanévre szóló, a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Közalapítvány által meghirdetett ösztöndíj elnyeréséhez. Ez igen nagy segítség volt családunknak és lánynomnak.

Elsősorban a belpátfalvi Lungo Drom tagszervezet vezetőjének, **Lakatos Zoltánnénak** szeretnék megköszönni a segítségét. Ő hívta fel a figyelmünket a pályázatra, ő szerezte be a nyomtatványokat, és a lakásunkon felkeresve tájékoztatást adott számunkra. Mi eddig semmit sem tudtunk erről a lehetőségről. Örömmel vettük, hogy van a cigányoknak is lehetőségük arra, hogy segítséget, ösztönzést kapjanak a továbbtanuláshoz.

Köszönet a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítványnak az ösztöndíj megítéléséért és köszönet az „Oktatási és Továbbképzési Központ”

Alapítványnak a Lungo Drom havilapért, valamint Lakatos Zoltánnénak a hatékony segítségéért.

A továbbiakban is eredményes munkát és boldog új évet kíván:

**Szajkóné Radics Mária és családja
Bélapátfalva**

Tisztelt Szerkesztőség!

Nagyon szépen köszönjük a diák érdeklődésünknek küldött tiszteletpéldányt. Folyóiratuk minden szempontból nagyon érdekes, változatos, tartalmas és olvasmányos: magyar anyagunkat mindenképpen gyarapítja. Máris kedvező fogadtatásra talált, nagy örömmel olvassuk. Biztosak lehetnek benne, hogy a „Lungo Drom” itt Jénában mindig élénk érdeklődésre tart számot.

Szívélyes üdvözzel:
**Kay Hammer
Jéna**

Három év mögöttünk, hosszú út előttünk

1999. november 6-án egy igazán tartalmas és kellemes programot bonyolítottunk le Tiszadobon, melynek a Széchenyi István Általános Iskola adott otthont.

Már a tehetséggutató vetélkedőre jelentkezők száma és várható összetétele izgalommal töltött el bennünket. A leendő résztvevők legnagyobb gondja az utazás volt. Ezen úgy igyekeztünk segíteni, hogy a Volán-tól béreltünk egy autóbust, ami a környező falvakat végigjárva ideszállította a vendégeket, majd napközben is a rendelkezésünkre állt, és este ezzel mehettek haza a vendégek.

Reggel 8 órától már együtt volt a vendéglátás lebonyolításában részt vállaló kis csapat: a helyi Lungo Drom szervezet vezetősége, néhány tanítónő az iskolából. Mire a vendégek megérkeztek (helybeliek és a környező településekről érkezők), már terített asztallal fogadtuk őket. A 10 órakor kezdődő megnyitótól ismerkedhettek a gyermekek egymással, a helyszínnel. Az iskola ebédlőjében 70 izgatott versenyző, a kísérőtanárok és a kisebbségi önkormányzatok képviselői (összesen több mint 100-an) együtt tapsolhattak a Napsugár Óvoda kedves „ajándékműsorának”, amellyel megnyitották a vetélkedőt.

Az öttagú zsűrinek – **Illésné Áncsán Aranka** tanárnő vezetésével – nem volt könnyű dolga, mert nagyon sok volt a magas színvonalon felkészített versenyző. A bemutatót valamennyi résztvevő és vendég végignézte, így mindenki tanulhatott a társai produkciójából. A kellemes, családias, közvetlen hangulatú bemutatón mindenki remekül érezte magát.

Megismertünk sok szép beás-cigány mesét, cigány költők verseit, **Rostás Farkas Györgynek** szinte egész verseskötetét. Mindenkit magával ragadott **Ábri Júlia** (8. oszt.) előadása, aki Vörösmarty „Vén cigány”-át szavalta. **Tóth Csaba** szólótáncát és **Kiss Erika-Kiss Csaba** páros táncát igen nehezebbé esett a közönségnek ülni végignézni. Kedves színlát volt az a 6 pici első Tiszavasváriból, akik önfeledten táncoltak és énekeltek „vizeskupa”-kísérettel.

A bemutatók befejeztével megebédtünk, majd amíg a zsűri tanácskozott, a vendégek elmentek az Andrásy-kastélyba. Megnézték a néhány éve elhunyt **Péli Tamás** cigány festő hatalmas méretű pannóját, amely a cigányság eredetét, vándorlásait, történelmi szerepét mutatja be. A csodálatos időjárásnak köszönhetően bebarangolhattak a kastély parkját képező bukszus-labirintusban.

Innen visszatérve, fél 4-kor került sor a délelőtti látott produkciók értékelésére. Igyekeztünk hasznos és praktikus ajándékokkal megörvendeztetni a gyerekeket. Valamennyien magukkal vihettek egy pici „darabot” Tiszadoból oklevél formájában. Ezt az oklevelet a mi elképzelésünk alapján egy kedves támogatónk számítógépen valóította meg. Közös énekléssel és kiadós uzsonnával zártuk a napot, aminek minden fáradtságát feledtették a boldogan csillogó gyermekszemek.

A résztvevők nevében köszönetet mondok a támogatásért, amit igyekeztünk legjobb tudásunk szerint ésszerűen, hasznosan felhasználni.

Galyas József
Lungo Drom elnöke, kisebbségi képviselő

Fotó: Csabai István

ROMA LAP

Megjelenik havonta a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítvány támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon/Fax: 56/372-269

Főszerkesztő: Paksi Éva

Főmunkatárs: Farkas Kálmán

Tervezőszerkesztő: Nagy Annamária

Munkatársak: Botosné Kótv Lilla,
Bubáné Csapó Ilona, Bujdosó Jánosné,
Pálfi Elvira, Rácz Lajos

Felélő kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:

REPRO STÚDIO Nyomdaiipari Egyéni Cég,

ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrzük meg és nem küldjük vissza.

BOLDOG ÚJ ÉVET!

Boldog új évet, magyarok! Boldog új évet, cigányok! Magyar cigányok, cigány magyarok. Államiságunk megteremtésének évfordulóját ünnepeljük idén, de még jövőre is, ha kitart a lelkesedés. Éppen ezer esztendeje, de lehet, hogy csak kilencszázkilencvenkilenc, – ezen vitatkoznak a történészek –, hogy István királlyá koronáztatott. S ezzel birodalma betagozódott Európába. Európába, amelyet a középkor teremtet meg, amelynek máig két legfontosabb jellemzője az egységre és a különbözőségekre való törekvés. Ezeknek a jegyeknek a dialektikájából épült Európa, a máig élő mítosz. Előbb a birodalmak, a királyságok, később a nemzetek más-sága jelentette a különbözőséget, az egységet pedig egykor a katolikus egyház, ma pedig az Unió jelképezi, testesíti meg.

Amikor ezer éve a római hit felvételével része lettünk ennek a mítosznak, a magyarságot félték és gyűlölték nyugaton, mert végigkalandozta, végigrabolta a földrészt. Mégis, fölvetetett az anyaszentegyházba, apostoli királysággá lehetett, mert Európa is tudta, amit pár éve unásig hallhattunk államalapítónk intelmeit citálva, hogy a sokszínűség érték, a soknyelvűség érték, s a sokféle szokás is érték, a szellemi, kulturális vérkeveredés erőt teremt, akárcsak a biológiai értelemben vett.

Ezer éve Európa döntött, hogy befogad bennünket, de ez a folyamat még most sem ért véget. Nem az uniós felvétel tologatására, elhúzódtására gondolok, hanem arra, hogy a művelt nyugat bizony még ma is „lecigányoz” bennünket. Tudja ugyan, hogy erősítjük azt, ami a mítoszhoz tartozik, de amikor előzőnlötték a Trabantosok a császárvárost, hogy frizsidert vegyenek, akkor

kicsit sok volt belőlük, meg most is sok az olcsó, fekete munkaerőnkéből.

Ezer év alatt épült fel az, amit ma a nemzeten értünk. Jöttek a lézengő ritterek úrnak, ágyútölteléknek, a kutyafejű tatárok, csapatostól a kunok, s de nagyon mások voltak, mint az itteniek, kinézetre, hitre, temperamentumra, mégis magyarrá tették őket a századok, a legmagyarabbá, ahogyan az ittfelejtődött

törököket, a betelepített svábokat, aztán a többi nációt mind, a rácokat, a tótokat, a zsidókat, és csak jöttek a népek, és templomot építettek a saját képükre, és mindegyik máshogy járta a táncát, más fájdalom sírt az énekeikben, más meseterségben voltak felülmúlhatatlanok, máshogy törték a nyelvünket, más meséket mondtak a gyerekeiknek, és gazdagabbak lettünk egymás által.

Persze mindig a másik torkának ugrottunk, és nemcsak a kocsmákban, a bálókban, hanem a lélek templomában is, de azért a józan pillanatokban – és ebből volt több –, tudtuk, ki a legjobb a szatócs, építőmester, hogy kitől kell fazekat vagy teknőt venni.

A gőzös indulatoknak mindig fölébe kell hogy kerekedjen a józan ész, és olyankor ki kell hogy

nyíljon a szívünk más énekekre és más mesékre. Az út hosszú, tele van göröngyökkel, fullasztó kaptatókkal, de ez az egyetlen, amely vezet valahová. Ez az egyetlen, amin elférünk mindnyájan, a különbözőségeinkkel, hasonlóságainkkal egyetemben. Elférünk rajta mindannyian, akikből épül a nemzet katedrálisa. Cigányok, igaziak, és olyanok, akiket Európa olykor ezer év után is „lecigányoz”.

Boldog új évet, magyar cigányok és cigány magyarok!

Jenei Gyula

Szent István szobra a várban

Mit hoz a jövő?

Milyen reményekkel tekintünk, tekinthetünk az új évezred elé?

Lesz-e változás, vagy marad minden a régi ben?

Jobb lesz? Rosszabb?

Tudunk-e békésen, szeretetben egymás mellett élni e gyönyörű bolygón?

Elfogadóbbak leszünk-e a másság iránt?

Elég korszerűek leszünk-e a felgyorsuló elektronikus világban, vagy végleg „leszakadunk”?

Lesz-e jövője a felnövekvő nemzedéknek?

És ha igen, milyen?

Milyen jövő elé néz az oly sokat nélkülöző magyarországi cigányság?

Kérdéseimet – két kérdésbe tömörítve – még 1999. decemberében elküldtem több ismert közéleti személynek, sajnos néhányuk választát hiába vártam. Azoknak, akik válaszukkal lapunkat megtisztelték, fáradkozásukat külön megköszönöm.

A kérdések:

1. Ön milyen reményekkel tekint az új évezred elé?

2. Véleménye szerint milyen jövő elé néz a magyarországi cigányság?

A válaszok:

Aradi Pál, az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke

1. Nos, ezt az évezredet sajnos, vagy szerencse, az én korosztályom zárja. Az emberiség történetében, a Krisztus utáni időszámításban ilyen mindössze egy volt, az egyezred év fordulója. Most a 2. ezres követ-

kezik. Jó? Rossz? Ki tudja? Nekem egy legenda jut az eszembe ennek kapcsán. Az Isten valamikor a népeknek búzát osztogatott. Hosszú sorban kígyózott a sok-sok nép, benne minden náció, így a cigány is. Minden népnek volt zsákja, azt

tartotta, miközben a Mindenható megtöltötte búzával. Így volt ez addig, amíg a sor végén kujtorgó cigány nép vezérére nem került a sor. Igen ám, de neki nem volt zsákja.

– Haj, te cigány – mondta az Isten –, hát neked nincs is zsákod!

– Nincs instálom, Uram, Teremtőm, a népem vándorlása közben elvesztette, csak úgy, mint mindenét, csak feléd a hitét nem.

– Jól van – válaszolta az Isten –, mint mindent, ezt is megoldom. Mindenik népnek saját zsákjába adtam a búzát, de annyi hely maradt, hogy a te búzádat is szét-osszam a népek zsákjában. Amikor nektek cigányoknak is lesz zsákok, úgy az népektől kérjétek vissza kicsiny részetek. Hiszen minden népnek az kevés volna töletek elvenni, nektek viszont sok, ha összegyűlik.

Nos, én ma úgy érzem, a cigányságnak van zsákja, csak az nincs aki ráébredjen, hogy a cigány nép

búzájára neki nincs, de a cigányságnak igen nagy szüksége van. Élete függ tőle.

2. A magyarországi cigányság jövője olyan, mint a szoknya libbenése tánc közben. Mozgása a táncból, a koreográfiától és a táncművésztől függ. Tehát nagyon sok tényezőtől függünk. Hiszen mi vagyunk a hazai legnagyobb kisebbség, egyelőre egymást szeretve. Én is egy mást, ő is egy mást szeretve alapon. Ha ez így folytatódik, kérdéses a jövőnk. Kérdéses attól is, a Magyar Nemzet mikor áll nemzetközileg talpra. Mert most még csak talpra akar állni. Hogy e mutatókban hanyatt esik, vagy nem, nem tudni. Azt azonban igen, a cigányság nemcsak nemzetalkotó rész, hanem alkotórész, melyet e nemzetben belül sok más mozgat.

Javasolnám a jövőben a cigányságnak Nagy László Adjon az Isten című versét, ebből is az alábbi gondolatot: „adjon az Isten fényeket/ temető helyett életet/ nekem a kérdés nagy szégyen/ adjon úgy is ha nem kérem.”

Dr. Doncsev Toso, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke

1. Minden fordulóponthoz jó alkalmat kínál az összegzésre, az elmúlt időszak tapasztalatainak áttekintésére, értékelésére, új feladatok kitűzésére, régóta dédelgetett álmok megvalósítását célul tűző elhatározásokra. Az eljövendő új évezred küszöbén az emberiség aggodalommal terhes bizakodással, felfokozott várakozásokkal tekint a jövőre. Az ilyen egyedülállóan ritka alkalmak, mint az ezredforduló, különös emelkedettséggel töltik el az embereket. Felvetődik azonban a kérdés is, hogy eredményeink alapján mennyiben lehet okunk elé-

gedettségre, felhőtlen optimizmusra?

A globalizálódó világ és azon belül az egységesülő Európa előtt álló kihívások középpontba állítják a kisebbségek helyzetének kérdését. Napjaink tapasztalata, hogy a földünk, kontinensünk békéjét, biztonságát veszélyeztető etnikai, faji konfliktusok által több évtized eredményei válhatnak semmivé. Ezért is egyre szélesebb körben válik elfogadottá az a felismerés, hogy a demokratikus társadalmak csak az emberi jogok és ezen belül a kisebbségi jogok teljes körű biztosításán, védelmén alapulhatnak. E célt szolgálják a helyi, regionális, kormányzati és országhatárokon átívelő partnerkapcsolatokra épülő törekvések.

Bármely politika – helyi vagy kormányzati szintű – csak akkor lehet hosszútávon sikeres, ha épít ezekre a társadalmi kötőerőt jelentő kapcsolatokra, ösztönzi az „alulról jövő” javaslatokat, ha konfliktuskezelésre, konszenzuseresésre törekszik.

2. A Kormány közel kétéves tevékenységének egyik kiemelkedően fontos lépése volt a középtávú roma intézkedéscsomag elfogadása.

A cigány lakosság társadalmi integrációja azonban csak hosszú távon valósulhat meg. Ezért a módosított középtávú intézkedéscsomag egyik legfontosabb, új céltételezése a cigányság életkörülményeinek és társadalmi helyzetének javítására irányuló hosszú távú

társadalom- és kisebbségpolitikai stratégia kidolgozása. A hosszú távú stratégia kialakításánál a középtávú intézkedéscsomag rövid- és középtávú feladatai megvalósításának tapasztalataiból kell kiindulni. Kiemelt figyelmet kell fordítani továbbá a Kormány gazdasági stratégiájára, valamint az európai integrációs folyamatból adódó követelményekre. A hosszú távú stratégia kidolgozásának munkálatait az Európa Tanács e feladatra delegált szakértője is segíti.

A cigányság helyzetének javítása nemcsak az Európai Unióhoz való csatlakozásunk szempontjából politikai kritériumként megjelenő elvárás, hanem össztársadalmi érdek is.

A kérdésre válaszként azt gondolom, hogy a jövő reményekre jogosít, mely a párbeszéd útján valósul meg és ahol partnerként közreműködnek a Kormány a politikai pártok, az országos és helyi kisebbségi önkormányzatok, kisebbségi érdekképviselői és civil szervezetek karöltve a többségi társadalommal.

Dr. Farkas Gabriella, a „Magyarországi Cigányokért Közalapítvány” megbízott irodaigazgatója

1. Szeretném, ha az új évezred a megbékélést segítené mind a világpolitikában, mind Európában, de Magyarországon a társadalom különböző rétegei között is szeretném,

ha a jövő nemzedék már nem állna értetlenül az egyes fontos társadalmi problémákkal szemben, ha természetes lenne számukra, hogy a különbségek az ország értékei és nem terhei. Arra vágyom, hogy ebben az évezredben ne produkáljon a világ olyan tragikus történelmi eseményeket, amelyek a XX. századot sújtották, ne legyen világháború, népirtás, holokauszt.

2. A magyarországi cigányság jövője attól függ, hogy milyen felkészítést kapnak az életre gyermekeik. Éppen ezért a cigányságnak segítő közép és hosszú távú tervek legfontosabbika az oktatás és a szakképzés egyénre szabott, gondos megtervezése. A társadalom a legtöbbet akkor teheti a cigányokért, ha megfelelő anyagi eszközökkel, de nem csak azokkal, elősegíti a cigány gyermekek tanulását, továbbtanulását, ez által lehetővé téve integrációjukat.

A cigányság jövője, felemelkedése, polgárosodása azonban nemcsak a többségi társadalom támogatásától, segítségétől függ. Fontos saját önszerveződésük, annak belátása, hogy jövőjükért, gyermekeikért saját maguknak is tenniük kell.

A kisebbségi önkormányzatiság lehetősége – amelyet még a múlt század hagyott örökölni a 3. évezredre – biztosítéka lehet a többségi társadalom és a cigány kisebbség közös munkálkodásának.

Farkas László, Nemzeti és Kulturális Örökség Minisztériuma, cigány referens

1. Abban reménykedek, hogy ennyi katasztrófa, balsors és háború után valami jobb, szebb és boldogabb időszak köszönt a világra, az emberekre, különös tekintettel Magyarországra és ezen belül is az elesett, magatehetetlen és perifériára szorult emberekre. Szeretném, ha nem lennének éhező és fázó gyerekek, öregek. Örülnek, ha minél kevesebb embernek kellene a munkanélküli segélyért sorba áll-

Farkas Tibor, az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke

Mint általában az emberek nagy része így én is reménykedem. Az a különleges helyzet az emberek életében általában csak egyszer adódik meg, hogy új évszázad, sőt, új évezredbe léphet. Ez jó alkalom a visszatekintésre, végiggondolni az ember életében eddig eltelt éveket és gondolkodni a jövőről. Ami már elmúlt az ember életében, arra általában megszépülten gondol vissza. A sok bajt, bánatot, keserűséget elfelejti.

Koromnál fogva átéltem a Horthy-Rákosi-Kádár rendszereket, s ezért van összehasonlítási lehetőségem a mai rendszerváltozás óta eltelt idővel. Össze tudom hasonlítani a múltat a jelennel, az elért

eredményeket az elkövetett hibákkal illetve azokat a mulasztásokat, melyeket elkövettünk. Ez alkalmas arra is, hogy bizonyos következtetéseket levonjak.

Az én tapasztalatom sajnos nem engedi meg azt, hogy nagy reményekkel tekintsek az új évezred elé. Miért? Ha röviden akarok válaszolni akkor azt mondom, sok az ígérgetés és kevés vagy egyáltalán nincs bizonyos területeken cselekvés. Csak ígéretekben van jövőkép. A jövőt pedig tervezni alkotó, tenni akaró értelmiségre és vele együttműködő kormányzati szervekre van szükség.

Nem javult, hanem romlott – és nagyon jelentősen – a cigányság tár-

sadalomban elfoglalt helye, szerepe, élethelyzete, megélhetési lehetősége. Ez a helyzet véleményem szerint a globalizációval még tovább fog romlani, a társadalmi feszültségek nem csökkenni, hanem növekedni fognak. A kapitalizmus törvényszerű velejárója, hogy a profitot termelni nem képes emberek a társadalom periferiájára szorulnak – a cigányság döntő többsége pedig ilyen – és még jobban elszegényedik, a kitaszítottság állapotába kerül.

Mégis mi a remény? A mindenkori hatalomnak feladata, sőt kötelessége a társadalom tagjairól való gondoskodás. Remélem ezt a kötelességét, ha magától nem teljesíti, mások ki fogják kényszeríteni a kormánytól. Bízok a felnövekvő, létszámában egyre gyarapodó értelmiségi fiatalokban, akik merik is vállalni cigányságukat és tenni is akarnak helyzetük javításáért.

Bízok abban, hogy a már meghozott törvény és kormányhatározatok nem csak ígéretek maradnak, hanem végrehajtásra is kerülnek, s ezt az Országos Cigány Önkormányzat határozottan követeli is a mindenkori kormánytól.

Ezzel javulhat a cigányság helyzete hazánkban és talán eléri azt a szintet, hogy az Európai Unióhoz történő csatlakozás feltételeinek is megfeleljünk.

Mivel a cigányság létszáma jelentősen nő – a korai elhalálozások ellenére is – 2010-re meghatározó tényezővé válunk e hazában, de a világon is. Remélem, fenti reményeimmet, ha én már nem is, de az utódaim – valóra váltva – megélik.

Dr. Furmann Imre, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda igazgatója

1. Különösebb illúzióim nincsenek. Ez az új világ elektronikus és felgyorsuló világ olyan mértékben, hogy az embernek igen kell kapaszkodnia, le ne maradjon. Most mindenki egyénileg (családjával együtt) keresi a megélhetési lehető-

ni. Jó lenne, ha mindenki annyi jövedelemhez jutna, amennyiből a családját nyugodt körülmények között el tudja tartani.

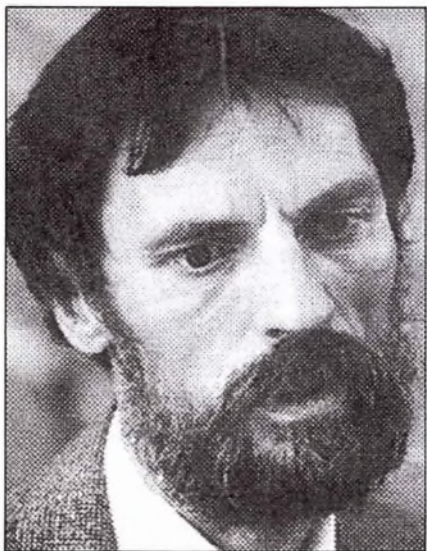
Bízom abban, hogy kollégáimmal és főnökeimmel továbbra is nagyon jó munkahelyi légkörben tudjuk folytatni azt a munkát, amit több mint egy éve elkezdtünk és aminek az eredményei már körvonalazódnak.

2. Hiszem, hogy a magyarországi cigányság egy szebb és jobb jövő elé néz. A magyarországi cigány kérdés már régen nem cigány kérdés, hanem osztálytársadalmi kérdés. Az uniós csatlakozáshoz szükség lesz a cigányság helyzetén való változtatás. Megítélésem szerint ehhez a Kormány 1047/1999. (V.5.) számú határozata, A cigányság életkörülményeinek és társadalmi helyzetének javítására irányuló középtávú intézkedéscsomag „gyógyszer” lehet.

Nem gondolom, hogy néhány éven belül gyökeres változást hoz, de hiszem, hogy belátható időn belül éreztetni fogja hatását. Azonban ahhoz, hogy a „terápia” jól működjön, a jelenleginél nagyobb anyagi forrásokat kell biztosítani és az oktatást még hatékonyabban kell támogatni, hogy minél több cigány fiatal szerezzon szakmát és diplomát, mert a jövő általuk biztosítható. Ehhez kívánok minden kedves olvasónak békés, boldog új évet.

ségeket, a normális élet lehetőségeit. De aki a megélhetési lehetőséget megtalálja, az elveszti a normális (nyugodt, derűs, nem kapkodó) élet lehetőségeit. Azt remélem, hogy a kettő összhangját meg tudjuk találni, de még egyszer, nincsenek illúzióim.

2. A magyarországi cigányság sorsa nem választható el ettől a kér-

déstől. Azzal, hogy ráadásul komoly és konkrét kormányzati lépésekre lenne szükség, az eddigi díszbeszéddek és általánosságok helyett. Konkrét lépések, természetesen, hogy pénzzel. De ez a pénz kifizetődő. De az, hogy lesz egy ilyen politikai akarat, csak remény, sőt, attól is kevesebb. Elnézést, ha kissé peszsimistára sikeredtek a válaszaim, álmodozó vagyok sokszor, de éberlenlétem nagy részét a magyar mindennapokban élem.

Lukács Mihály, az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke

1. Az új évezred elé mindenféle képpen reményekkel tekintek. A rendszerváltás a cigánypolitikában megtörtént, de az oktatás- és a foglalkoztatás politikában is változtatásokra van szükség. A társadalmi egyenlőtlenség megszüntetését mind a kormánynak mind a többségi társadalomnak elő kell segítenie. Két lehetőség van: vagy befektet és áldoz a kormány a cigányság jövő-

jére, vagy az továbbra is „eltartottként” él.

Az uniós csatlakozás feltétele, hogy a cigányság jelenlegi helyzetén javítani, változtatni kell. Amennyiben nem így történik továbbra is 100 éves lemaradást görgetünk magunk előtt.

Az OCÖ alelnökeként bízom a középtávú cselekvési program eredményességében és bízom abban, hogy rövid időn belül kitudjuk „termelni” a magunk értelmiségi rétegét.

Raduly József, a 100 Tagú Cigányzenekar elnöke, az OCÖ alelnöke

1. Az új évezredet szerte a világban az emberek nagy életkedvvel, nagy óhajokkal, vágyakkal, tervekkel és fogadalmakkal kezdik. Járva a világot bizton állíthatom, hogy az emberiség a békére, biztonságra, a biztos megélhetésre vágyik. Az ember természetéből adódik, hogy szereti a szabadságot, a függetlenséget. Meg akarja valósítani önmagát. Az önbecsülés és az emberi méltóság kezd egyre nagyobb szerepet kapni, ami evidenciaként kell, hogy működjön. Talán ennek köszönhető, hogy egyes „tömbösített” nagy nemzetből a „kisebbségek” kiválnak, elszakadnak, keresik helyüket a világban értékeikkel együtt. Hiszem, hogy ez a folyamat emberi módon fog megvalósulni.

2. Az ország plurális demokráciájában a demokrácia egyik fokmérője, hogy hogyan él, és hogy érzi

magát egy kisebbség. Milyen jogai vannak, és azzal intézményesített keretek között hogyan tud élni? Ebből következik, hogy nem egy párt feladata a fenti jogok szavatolása. Úgy érzem, hogy minden párt kötelessége a kisebbségi jogok maradéktalanul történő biztosítása. Ez ugyanúgy állami, nemzeti érdek mint a honvédelem, a nyugdíjasok ügye, az oktatás, stb.

Bízom, hiszem, és tudom, hogy a 800 ezres főt számláló cigányság érdekének feltárásában, érdekeinek közvetítésében és érvényesítésében – történelmi tényként kell megállá-

pítanunk – a Lungo Drom Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség és az Országos Cigány Önkormányzat folytatja, irányítja képviseleti „harcát” egy olyan tehetséges politikus vezetésével, aki sosem felejt el, hogy amennyire cigány, annyira magyar is. Aki felismeri, hogy a cigányügy az állami társadalom ügye és a társadalom empátiája és szimpátiája nélkül megvalósíthatatlan. Ennek a politikának vezére: Farkas Flórián az OCÖ és a Lungo Drom elnöke.

Bízom abban, hogy az új évezredben a magyar nemzet, a magyar társadalom egyenjogú és egyenrangú állampolgára lesz a cigányság.

Összeállította: **Paksi Éva**

Patthelyzet a roma oktatásban

Nem vezet jóra az, ha az ember előre iszik a medve bőrére. Különösen nem cigány ügyben! Nyugtával kellene dicsérni a napot, s nem a fellegekben járva, szuperlativuszokban fogalmazni. Élet közelből szemlélni és minősíteni a rengeteg teendőt, és nem történelmi jelentőségű ténynek, intézkedésnek (!) minősíteni azt, ami még nincs is! Tudniillik azt, hogy a kormányzat minden tehetséges, rászoruló roma diáknak ösztöndíjat nyújt.

Rengeteg a kérdőjel e történelminek minősített közléssel kapcsolatban. Lehetetlen lenne valamennyit felsorolni. Csupán néhányat említek, emelek ki, amelyek válaszra várnak. Melyek a tehetség kritériumai? Kik állapítják ezt meg? Hol húzzák meg a rászorultság határát az ösztöndíj odaítélésekor? És kik? Mi történik a tehetséges, de ösztöndíjra nem „jogosult” roma diákokkal? Kik kapják és osztják el az ösztöndíjakat? Az önkormányzatok? Az iskolák? Hogyan lehet ezt ellenőrizni?! És kik végezzék?

Pénz még a láthatáron sincs, de már olyan irreális, megalapozatlan kijelentések látnak napvilágot, amelyek csak borzolják a kedélyeket, nem is szólva arról, hogy akadnak, akik már készpénznek veszik ezeket a megalapozatlan ígéretyeket, s ezzel alapot adnak arra, hogy még inkább szembe állítsák a romákat a nem romákkal, a kisebbséget a többséggel, feszültségeket szítson iskolák között és intézményeken belül.

Ígéretekkel – mint mondani szokták –, tele van a padlás. **Hende** államtitkár úrnak december 6-án az OCÖ és a PER Alapítvány által szervezett cigánypolitikai tanácskozáson tett kijelentése eléggé tragikomikus, hiszen ő még ezt is megtoldotta! Ha lúd, hát legyen kövér, gondolva, s az ő számításai szerint ez az intézkedés több mint tízezer (!) roma diákot érint majd. Sőt, megtoldotta még százmillió forintos ígérettel!

Nem tudom, kinek szánta a propagandisztikus nesze semmi fogd meg jól, ám mégis reményeket keltő kijelentéseket. Aki ismeri a magyar oktatásügy helyzetét, benne a cigány tanulók képzését, a kisegítő iskolákkal kapcsolatos anomáliákat, a roma gyerekek iskolába járásának nehéz körülményeit – s nem szeretném sorolni tovább – az meg tudja ítélni, a cigánygyermek

iskoláztatása nem cigány ügy, hanem nemzeti, társadalmi kérdés. Elképzelhetetlen, hogy az új évezredbe ilyen esélyegyenlőtlenségekkel bekapogtathatunk az EU kapuján. Zárva találjuk.

E tanácskozás szellemiségéből kiviláglott: inkább vagyunk egy „bandában”, s játszunk azonos hangnemben **Michael Lake** úrral, az Európai Bizottság Magyarországi Delegációjának vezetőjével, mint azokkal, akik úgy kerülnek, hogy nevesítsék a roma oktatásra szánt összeget, mint macska a forró kását. **Farkas Flórián**, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke kifogásolta, hogy az intézkedési csomagra szánt pénz nem szerepel nevesített formában a költségvetésben. Michael Lake úr hasonlóan ugyancsak ezt kifogásolta. Azonos állásponton van az OCÖ elnökével. Az Európai Bizottság Magyarországi Delegációjának vezetője azt is tudatta: „az EU három év alatt ötmillió euróval – több mint 1,2 milliárd forinttal – támogatja a cigányok oktatását. És ez esetben nem csupán ösztöndíjról, a rászoruló tehetségesekről van szó! Csakhogy ennek az feltétele – mint mondotta – hogy a magyar államnak hasonló célra 4,6 millió eurónak megfelelő összeget nevesített módon meg kell jelenítenie a költségvetésben.

Addig pénz az ablakban! Patthelyzet van. Ha rajtam állna, ha tőlem függne, addig amíg ezt a magyar kormány nem garantálja, egy buznyákot sem adnék! Kétséges lép-e, s nevesíti-e a kormányzat a romák oktatására szánt forrásokat? Csak sejtéseim vannak arról, hogy miért éppen három esztendő időintervallumot hangsúlyozott az EU Magyarországi Delegációjának vezetője. Minden politikai elemzés azzal számol, hogy 2002, illetve 2003 az a dátum, amikor sorra kerülhet Magyarország felvétele az EU-ba. Addig viszont sok a teendő, illenék a szénát az általuk rendszeresen kifogásolt cigányság ügyében is rendbe tenni.

Reménykedjünk, talán lesz elmozdulás. Ha a cigányügyben nem lép konkrétan a kormány, nagy árat fog fizetni, s beláthatatlan következményei lehetnek. És nem csak oktatásügyben!

Farkas Kálmán

Miniszterelnöki kitüntetések a kisebbségek napján

Orbán Viktor miniszterelnök Göncz Árpád köztársasági elnök jelenlétében december 18-án átadta az idei Kisebbségekért díjakat.

A kisebbségek napján minden évben azok részesülnek elismerésben, akik kiemelkedő tevékenységet végeztek a nemzetiségek érdekében a közéletben, az oktatásban, a kultúrában, az egyházi életben, a tudományban, a tömegtájékoztatásban és a gazdaságban. Az emléklapok, a díszoklevelek és az ezekkel járó pénzjutalmat a miniszterelnök adományozza az igazságügy-miniszter, az oktatási miniszter és külügyminiszter javaslata alapján.

A díjat ebben az évben az **Aradi Minorita Rendház, Balassa Julianna** dél-bánati nyugdíjas pedagógus, **Hegyí István** székelyudvarhelyi nyugalmazott református lelkész, **Szentandrassy István** kortárs cigány festőművész, a többségében horvát nemzetiségű **Szentpéterfa (Petrovo Selo)** község, valamint a fennállásának 25. esztendejét ünneplő, főként szerb és horvát népzenei játszó **Vujicsics Együttes** kapta.

Szentandrassy István festőművész

Az 1999-es év Közéleti-díj kitüntetettjei

1999. december 20-án a Miniszterelnöki Hivatal Konferenciatermében került megrendezésre a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány támogatásával a Közéleti-díj átadása, amelyet azzal a céllal hoztak létre, hogy azokat az egyéni és csoportokban tevékenykedő cigány és nem cigány embereket, akik kimagasló eredményeket értek el a roma felzárkóztatás, a roma kultúra, oktatás területein díjazzák.

Az 1999. év kitüntetettjei: **Dr. Harangozó László**, Tiszaújváros (Posztumus-díj), **Dr. Nagy Árpádné Rábai Ágota** Szepetnek polgármestere, **Roma Esély Alternatív Alapítványi Középiskola**, **Farkas András** Jászapáti (egyéni díjazott), **Rácz Péter** Hatvan (egyéni díjazott), **Rézműves Mihályné** Hodász (egyéni díjazott).

Díjátadók: **Teleki László** az OCÓ alelnöke, **Kósáné Dr. Kovács Magda** országgyűlési képviselő, **Dr. Eperjessy Tamás** az alapítvány elnöke, **Dr. Hende Csaba** államtitkár, **Doncsev Toso** a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke, **Dr. Farkas Gabriella** mb. igazgató.

Mohácsi Viktória sajtószóvivő köszöntötte a vendégeket és méltatta azt a gesztust, amellyel a kormány tagjai jelenlétükkel nemcsak emelik e díj rangját, hanem az együttgondolkodás lehetőségének biztosítanak utat.

Az ünnepség előtt a „Kanizsai roma együttes” „bemuzsikálta” a temet – csendesebb hangra intették őket – de Dr. Hende Csaba halkan megjegyezte, hogy ez a ház a romáké is és nagy öröm számára, hogy itt és most cigány dal kap számyra. Kérte, hogy ne csitítsák és ne gátolják a zene szabadságát.

A kitüntetettek

Rácz Péter nyugalmazott általános iskolai tanító. Tanítói pályáját Turán kezdte, majd 1953-ban politikai okok miatt eltávolították a katedrától. 1956-ban kezdett el újra tanítani. Ő lett a cigányok tanító bácsija. Egyik legfontosabb pedagógiai erőfeszítése az volt, hogy a cigány szülőket rábeszélte, hogy engedjék a gyermekeiket tanulni. Megtanult hegedülni, hogy még közelebb kerülhessen a roma gyerekekhez. A Magyar Tudományos Akadémia számára tanulmányokat ír, 40 év tapasztalatát teszi közzé.

Dr. Harangozó László mérnök-tanár a posztumus díj kitüntetettje, 1927-ben született. A nyíregyházi Mezőgazdasági Főiskola docenseként ment nyugdíjba. Pedagógiai munkájának fontos része volt, hogy segítse a cigány fiatalokat a tovább tanulásban és nem utolsósorban az elhelyezkedésben. A cigányok átképzésére 20 tantervi programot dolgozott ki. Aldoatos munkájával egészen a haláláig segítette a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye cigány fiataljait.

Farkas András CKÖ elnök, 1934-ben született Jászapáti. A közéleti munkájának a legnagyobb pozitívuma, hogy a megyén kívül működő cigány szervezetekkel, közigazgatási szervekkel, oktatási intézményekkel is kiváló a kapcsolata. A kisebbségi törvények módosításáról szóló elképzeléseit eljuttatta az országgyűlés emberjogi, kisebbségi és vallásügyi bizottságának.

Roma Esély Alternatív Szakiskola, Középiskola és Kollégium, Szolnok. Mintegy három évvel ezelőtt körvonalazódott egy olyan alternatív szakiskola létrehozásának elve, amely 14 életévüket betöltött középiskolából kike-

rült vagy oda be nem került fiataloknak kínált alternatívát. Az iskolát a Lungo Drom Országos Érdekvédelmi és Polgári Szövetség és az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat hívta életre.

A szakiskola mind hazai, mind pedig nemzetközi körökben olyan szakmai sikereket ért el, amely követésre méltónak találhatók. A középiskola érettségire adó intézménnyé nőtt ki magát.

Dr. Nagy Árpádné, Rábai Ágota Szepetnek polgármestere. 1990 óta a polgármester aszszony partnerként kezeli a helyi CKÖ-t, biztosítja a működéshez a tárgyi feltételeket, sokat tett a munkanélküliek helyzetének könnyítése érdekében. Rendszeres pályázati munkával évek óta biztosítani tudja, hogy 10 főt közhasznú munkában tud alkalmazni, ami ebben a kis zalai faluban nem kis teljesítmény. Ezen kívül kiemelt figyelmet fordít az oktatásra, jóléti szolgálat, klubok segítik a felzárkóztatási programot.

Rézműves Mihályné óvónő, **Hodász:** az első cigány óvoda kiharcolója, megerem-tőjeként ismert az oktatási berkekben. Nemcsak tanította, hanem gondozta, ápolta is a gyerekeket. Elkötelezettségét az is mutatta, hogy felnőttként végezte el az óvónőképző főiskolát, hogy ne csak a jó szándék, hanem a szakmai ismeret is segítse a munkáját. A cigány közéletben is részt vállal, fontosnak tartja az állandó kapcsolatot a többségi társadalommal. Ezen kívül részt vesz a Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének kutatási programjában is.

Rácz Lajos

Fába vésett üzenetek

Göröngyös úton

Az alcím: „Göröngyös úton” mottóul szolgál annak a 10 éves jubileumi kiállításnak, amely **Kosztics László** szobrászművész pályáútját mutatja be. Az V. kerületi Polgármesteri Hivatal ad otthont a kiállításnak, amelyet 1999. november 10-én 17 órakor lehet megtekinteni.

– **Hogyan kezdődött a barátság a fával, amelyből később „szerelem” lett?**

– Nagypám ügyes kezű pásztorember volt, aki ráérő idejében használati tárgyakat faragott, pásztorbotokat, kanalakat, tálakat, ivóedényeket. Jómagam, tíz-tizenkét éves gyerekként kardokat faragtam, amelyek naponta eltörtek a „harcban”. Egyre szebb, cifrább lett a kardok markolata.

– **Az általános iskola elvégzése után hogyan alakult a sorsa?**

– Amikor elszegődtem ipari tanulónak, akkor szembesültem először a másággal. Megdöbbentő és furcsa volt számomra a kirekesztés. Emiatt hagytam ott a bútorigari szakiskolát. A szakiskola megválasztásánál fontos szerepet játszott a szociális juttatás, koszt, kvártély stb. Ebből a megfontolásból lettem vándoruló. Itt viszont nyomasztott a sötétség, a bezártság. A romák szeretik a tágas teret, amely nincs bekerítve.

mögöttem. A szobraim nem igen melegszenek meg a műhelyben, ami jó dolog, de ugyanakkor fájdalmas is, mert valamiből élnem kell. El kell tartanom a három gyermekemet, ki kell fizetnem a rezsit.

– **Hogyan készülnek a szobrai? Megálmodja, papírra veti?**

– Ha a kezembe kerül egy fa alaposan megnézem, „körbejárom”, figyelem, hogy merre, hogyan hajlik, görbül. Egy hajlott fa egy koldus alapötletét kínálja, benne van a fában, csak a felesleget kell levenni és máris kilép a koldus. A kusza, hajladozó ágak a tánc képzetét sejtetik.

– **Ezek szerint a fa adja a formát, a témát?**

– Lehet, hogy mosolygató a dolog, de ha leegyszerűsítjük, akkor erről van szó. Viszont a kérdés abban rejlik, hogy az ember mikor képes meglátni a „felesleget”, amely fogva

– **Mi volt a következő állomás?**

– Könnyűszerkezeti lakatos tanuló lettem, amit el is végeztem.

– **Életcélja, megélhetési forrása végül is a szobrászat lett, mindent ennek rendelt alá.**

– Nehéz és küzdelmes út volt, sok nélkülözéssel és lemondással járt, de megérte, mert a szobrok kárpótolnak mindenért.

– **Például?**

– Ezek a szobrok beszélnek helyettem fájdalomról, örömről. Fába vésett álmok, üzenetek ezek, amelyek az emberek lelkéhez szólnak, s aki együtt tud lélegezni a szobrokkal, azok megtudják fejteni a kódolt üzeneteket, álmokat.

– **Szobrásznak tartja magát?**

– Igen. Ha visszatekintek, 74 kiállítás van

tartja a szobrot. Ki kell szabadítani a „börtönből” az álmot, hogy testet öltve szoborrá válhasson.

– **Ilyen egyszerű?**

– Igen. Amikor már megtaláltuk a titok nyitját, s ebben rejlik a művészet, birtokoljuk a titkot.

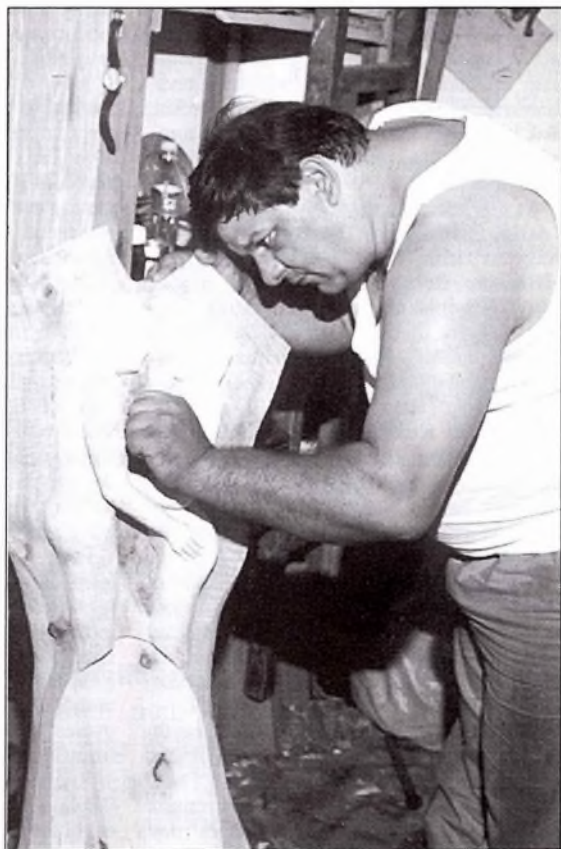
– **Mi a célja ennek a 10 éves jubileumi kiállításnak, azon túl, hogy ke-rek szám?**

– Egyfajta összegzés a megtett útról. Egy új döntést szeretnék hozni, hogy hogyan tovább? Olykor meg kell állni és számba kell venni amit alkottunk. Ez a kiállítás ezt a célt szolgálja. A levont tanulság friss erőt ad az új céloknak, feladatoknak.

– **Milyen a világ, amelyben él?**

– Olyan, mint a fa, tele van sebekkel, sérülésekkel, de ezzel együtt kell élni. Én a fa természetes „sebeit” nem fedem be, mert ha látjuk a sebeket, talán a szívünkben elindul valami, ami együttérzést ébreszt.

Rácz Lajos

Fotó: Nyári Gyula

Nagyecsedí Fekete Szemek

Egy sikeres út története

Tíz évvel ezelőtt írtam **Bódi Varga Gusztávról** a „Nagyecsedí Fekete Szemek” együttes vezetőjéről, aki munka mellett zenélt ifjúsági házakban, munkásoththonokban stb. Óriási lelkesedéssel, tüzzel játszott az együttes szinte aprópénzért. A tehetség, a kitartás lassan beérett, s lám a szoba-konyhás lakást kétszintes családi ház váltotta fel. Bódi Varga Gusztáv látványos gyarapodásának az a titka, hogy nem iszik, nem dohányzik, nem dorbézol, a családjának él. A siker nem részegítette meg, sőt még óvatosabbá tette, s ez a kontroll arra ösztönözte, hogy újra és újra megújuljon, zenében és koreográfiában egyaránt.

A budapesti letelepedés után (1987) megcsappant a létszám, a 22 fő helyett csak 6-an maradtak. Hittel és tüzzel újra kezdték a zenekar építését. Gusztai felesége **Margó** a háttérből előrelépett, énekléssel, táncsal, szövegírással segítette az együttes munkáját.

1989-ben a MES kiadó jelentette meg az első lemezüket, „Haj Romalé” címmel, amely 25.000 példányban jelent meg (aranylemez lett.) „Üsd a vasat, amíg meleg” jelszóval arra biztatta a kiadó Bódiékat, hogy újabb és újabb dalokat írjanak. Elkészült a 5. lemezük, „Cigány disco” címmel.

Bódi Varga Gusztáv ezek után úgy döntött, hogy önállósítja magát. Levált a zene-műkiadótól és önálló stúdiót hozott létre, Fekete Szemek Zene-műkiadó címmel. 1996-tól már saját szerzői kiadásban jelentek meg a CD-ék, kazetták, s ami az újdonság erejével hatott, az a videokazetta lett. Óriási sikert hozott, mert a hang és a kép együttes hatása a valóság élményével hatott. A siker nem maradt el. Tízezres tömeg ünnepli őket a BS-ben. Ennek hatására elkészül a 7.8.9. és a 10. lemezük, s már a 3. aranylemezzel büszkélkedhetnek.

A Fekete Szemek Zene-műkiadó közben más együttesek hanghordozóivá válnak, s megjelentetik a Gálbénó Jág, Romané Biszora és a Pámó Grátsz együttesek lemezeit, kazettáit.

1999-ben megjelentetik a „Szolnoki Barna Gyöngyök” 4. albumát és a Svédországban élő művészpárra „Babács” című kazettáját.

Bódi Varga Gusztáv többnyire családi vállalkozásban viszi tovább az együttes munkáját. Színpadra lép ifj. **Varga Gusztáv**, aki 18 évesen nagy lelkesedéssel vesz részt a videoklippek elkészítésében.

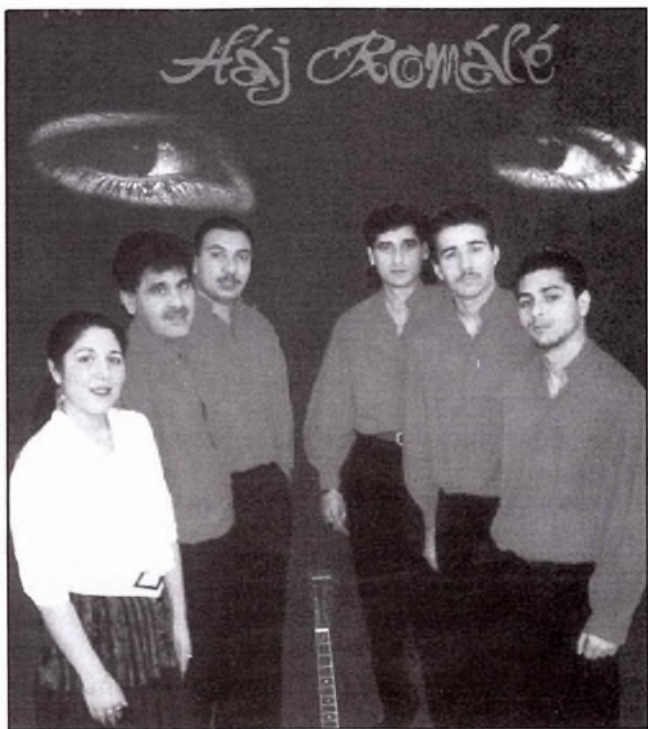
Ezenkívül gitározik, énekel, de már a legkisebbik fiú **Varga Csaba** is beáll a csatornába, akit színészi tehetséggel áldott meg az ég, ezenkívül remek hangjával erősíti az együttest.

Bódi Varga Gusztáv a sikerek ellenére megmaradt szerénynek, mert megtanulta, hogy ebben a

szakmában a gízdaság (kivagyiság) nem jó ajánló levél. Ha talpon akar maradni, akkor szüntelen nyitnia kell, mind zeneileg, mind pedig tartalmilag. Fércmunkával nem lehet sokáig a színpadon maradni. A részletekre való ügyelés Margó feladata, aki sasszemmel ügyel mindenre, az öltöztetől kezdve a frizuráig. Az üde, jó megjelenés ma már elengedhetetlenül fontos a show business-ben. Kritikus szemmel visszanezík, hallgatják az élő műsor felvételeit és levonják a megfelelő tanulságokat. Ez a feltétele az úton maradásnak. Sajátos roma vándorút ez, amelyen több mint 20 éve indult el a Nagyecsedí Fekete Szemek együttes azzal a vággyal, hogy a roma kultúrának egy-egy darabját megmutassák a nagydírműnek. Teszik ezt meg-megújuló hittel és lelkesedéssel, pátyolgatva és biztatgatva a pályakezdőket nem félve attól, hogy „eleszik” előlük a kenyeret.

Bódiék már megtanulták az útjuk során, hogy a lelkesedéssel túl az alázat a művészet iránt és a közösség felé egy életformát igényel nap, mint nap. Olyan ez, mint a mindennapi víz a virágnak: az életben maradás feltétele.

Rácz Lajos

Hegedűvel a világ körül

A „primás Vajda”

Ifj. Vajda Gyula ízig-vérig zenész, szemöldökének mozdulatában is lehet érezni a zene ritmusát. Igazi őstehetség, ez a játékából derül ki. Amikor csak „nekem” muzsikált, éreztem, tudtam, hogy itt több generáció tudása szólal meg.

Ifj. Vajda Gyulának minden őse zenész volt. A Bihar megyei Zsákán született, 1974 óta lakik Pesterzsébeten. Szinte őslakosnak érzi magát, az emberek sűrűn ráköszönnek az utcán, köztisztelőnek örvend. A primásnak három lánya van, a legidősebb Mária másodikos gimnazista, ő hegedűl, a középső Izabella, 7. osztályos és furulyázik, a legkisebb Szintia 3 éves, ritmusosan mozog a zene ütemére. Ifj. Vajda Gyula zeneiskoláit Budapesten végezte a Zene Konzervatóriumban hegedű-gitár szakon. Ezt követően előadóművészi diplomát szerzett. Mesterei, tanárai voltak: **Égerland Pista, Szász József és Farkas Gyula.**

Ifj. Vajda Gyula hegedűjével körbejárta a világot Párizstól Új-Zélandig. Egy párat említenék a sok közül: Maribor, Sydney, Párizs, Bécs. A cigányzene mellett szívesen játszik könnyűzenei klasszikusokat. A zenei repertoárja szinte kifogyhatatlan, említhetném az operetteket, librettókat, nemzetközi örökzöld dalokat: mint például a Hegedűs a

háztetőn, a Macskákban a Memori, ezen kívül a jazz slágerekből: a Misty című örökzöld Tobin Desafinádója, ezen kívül musicalek és bossa novak.

Ifj. Vajda Gyula primás

Ifj. Vajda Gyula Pesterzsébeten igazi „unikum”. Keresik, hívják, nélküle nincsen Borfesztivál, Anyák napja. Minden fontos rendezvényen az ő zenekara szolgáltatja a muzsikát, de nemcsak Pesterzsébeten ismerik, hanem nagyon sok helyre hívják. Sok híres énekest kísért: **Medgyesi Máriát, Tibold Máriát, Madarász Katit, Benkóczy Zoltánt.**

Ifj. Vajda Gyula a 100 Tagú Budapesti Cigányzenekar törzsállományú tagja, testvérével **Vajda Barnabással** és édesapjával egyetemben. A „Primás” Ifj. Vajda Gyula sok „lábbon” álló zenész, keresik, hívják, mert minden „műfajban” otthonosan mozog. Állandó mun-

kahelye a belvárosi Tokaj Étterem Galériája. Néhány éve itt muzsikál, szalon és könnyűzenét szolgáltat. A zenei műfajokban való jártassága teszi alkalmassá arra, hogy a „jég” hátán is megéljen. Bízik a tehetségében és a hangszereiben, amelyből szívet lágyító dallamokat tud megidézni.

Rácz Lajos

Nyírbélteki vizsga tanulsággal

Tiszta, verőfényes őszi reggel. Harapni lehet a levegőt. Egyetlen felhő vagy ködfoszlány sincs az égen. Szabadon szárnyal a tekintet, amikor megérkezünk az apró nyírségi faluba. Olyan, mintha fogadna az új, szép, hosszan elnyúló cserepes iskola, a tágas tér. Akarva-akaratlanul is felsejlik gondolatomban a megrázó kép, amelyet e tájról a népi írók festettek. Ha homloknyi kis hazánkban a Nyírség a legszegényebb tája, akkor e csóróvilág legelesettebbjei Penészleken, Nyírbélteken tengődnek. Nem véletlenül írta erről a vidékről **Végh Antal** Ami a térképen nem található című szociográfiáját.

Még a négyezret sem éri el a lélekszám Nyírbélteken. Félézer-

nél több a roma. Léteznek a lét és a nemlét határán. November 16. Délelőtt. A modern Makovecz-stílusú iskolaépülettel szemben ünneplőbe öltözött romák, lányok-asszonyok, férfiak vároznak. Alig lépek ki a kocsiból, felismer egy jól öltözött ballonkabátos fiatal férfit.

– Kálmán bátyám! Eljött maga is hozzánk - mondja örvendezve **Gamil Elemér**, a helyi Lungo Drom Szervezet köztisztviselőnek örvendő elnöke.

Körülvesznek a romák. Megnyugodnak, korábbi izgalmuk alábbhagy, amint megtudják, hogy a vizsgabizottságnak tagja vagyok én is. Meglepődöm, amikor felkísérnek egy épület emeletére, s nem az iskolába megyünk! Nem kell unszolni őket, elmondják kérdés nélkül is, hogy nem felhőtlen a viszony az iskola igazgatója és a romák

között. Hosszú huzavona, rábeszélések, s néhány vezető józan gondolkozása, nem utolsósorban **Lőkös Sándornak**, a Nyír-Dinamika felkészült empatikus igazgatójának köszönhető, hogy visszakaphatták megtépzott emberi méltóságukat az ország talán legszegényebb falvának tanuló romái, akik vállalták,

minden rendben menjen. A vizsgázók többsége e tanfolyam keretében ismerkedett először azokkal a szakszavakkal, amelyeket a tantárgyak tartalmaznak. Sikeresen birkóztak a romák, főleg oláh cigányok a nyelvvel, akik kettős identitásuk révén még a magyar nyelvet is akcentussal beszélnek. Csak néhány-

nyuknak van konyhakertje, néhányan a gazdákhoz járnak napszámba, itt ismerkednek a mezőgazdasággal, a talajműveléssel, a palántázással, a tárolás, az őszi munkák sorával és sok-sok minden mással. Értékelendő, hogy ha nehézségek árán is, de végigcsinálták. A szép **Balogh Péterné**, mielőtt a vizsgázók asztalánál helyet foglal így köszöntötte a bizottságot:

„Üdvözlöm Önöket. Balogh Péterné vagyok, azaz Viola.” Derűtség kísérte, no meg a szép felelet. Már csak egyetlen vizsgázó hiányzik. Nem jött el, mert kimaradt két hétre. Lőkös elküldte érte Elemért. Mint később megtudjuk azért mulasztott, mert munkához jutott Pesten, s nem akarta kenyér nélkül hagyni a családot. Íme, hozza is magával a Lungo Drom elnöke **Gami Józsefet**. Külön bizottság vizsgáztatja le. A legkiválóbb feleletet adta.

Megünnepezték a sikert Nyírbélteken a hallgatók. A Lungo Drom táncos estélyt rendezett tiszteletükre. Rászolgáltak, megérdemelték. S talán a méltóságukon esett csorba sem fáj már annyira.

Farkas Kálmán

A nyírbélteki osztály

hogy iskolapadba ülnek, elvégzik a 7–8 osztályt, s a mezőgazdasági munkás felzárkóztató tanfolyamot.

És most itt izgulnak, szépen felöltözve nők és férfiak. Várják, hogy szólítsák őket. Nem „derogált” elvállalni a vizsgabizottság elnöki tisztét **dr. Galó Miklós** kandidátusnak, a Mezőgazdasági Főiskola főigazgató helyettesének. Örül, hogy velünk lehet, segíti a vizsgázókat, akárcsak a szeretetre méltó és a romák által virágokkal elhalmozott **Fúró Sándorné** magyar tanárnő. Megtisztelte a vizsgát **Üveges Mihály** polgármester, **Somogyi Gyuláné** szaktanár, s jobb a békeesség elvet s megbékélést keresve **Szücsné Kujbus Zsuzsa** iskolaigazgató is.

Folyik a vizsga, szép feleleteket hallani. Elégedett az elnök, a bizottság. Gamil Elemér közben intézkedik, hogy

GALÉRIÁNK...

Horváth Kálmán: Sixtusi látomás

Ferkovics József: Remete

Vári Zsolt: Önarckép

Tóth Elemér: A haldokló ló tánca

Vári Zsolt: Beethoven

Ferkovics József: Teknővájó

Túró Zoltán: Hódolat a mesternek

Túró Zoltán: Riói karnevál

Fotók: Nyári Gyula

Vendégünk: Raffael Mónika

Oláh cigány vagyok, beszélem a cigány nyelvet – vallja önmagáról, büszke csillogó tekintettel, hibátlan magyar kiejtéssel Raffael Mónika. Édesapám sokoldalú ember, aki víz és gázszerelő ugyan, de ha kellett képet keretezett és a búcsúba árulta őket vagy szalmaképet készített.

Édesanyám mindig a cigányságért dolgozott.

Mónika szülei a mindennapi betevőn túl, igyekeztek a polgári létforma ritmusát, elvárásait felvenni. Éppen ezért Mónikának a származása nem okozott konfliktust sem az iskolában, sem pedig a magánéletben. Külső megjelenése, személyiségének varázsa, bája utat nyit a közmegbecsülésnek, s egyben tiszteletet parancsoló a mássága, melyre tisztességes, egészséges életvitele a garancia. Raffael Mónika a feltörekvő roma értelmiségiek első „fecskei” közé tartozik. Vállalja, hogy „fecske”, azaz roma, ragaszkodik a fészkéhez, az identitásához és a megszokott, mindennapi „eledelhez, amely a cigány kultúrában gyökeredzik. Ő már szelektál. Nem „eszik”

meg mindent, csak azt amitől meg erősödhet, amely a szellemiségével összeegyeztethető. Nem alázkodik meg, kéri a jussát, amely megilleti őt ebben a társadalomban. Vitatkozik, érvel, – nem kölcsönvett gondolatokkal –, hiszen művelt, s ez arra predesztinálja őt, hogy komolyan vegyék.

Az általános iskola elvégzése után beiratkozott a ceglédi közgazdasági szakközépbe számviteli tagozatra. Az érettségi után felvételizett a Bárczy Gusztáv Tanárképző Főiskola gyógypedagógiai szakára, amelynek elvégzése után szociális munkás lett. Ezután bekerült a mélyvízbe, enyhén értelmi fogyatékos gyerekekkel foglalkozott. Ezek olyan cigánygyerekek voltak, akik

nehezen értették az egyes magyar szavakat, mivel otthon többnyire cigányul beszéltek. Mónika cigányul beszélt velük, így próbálta érthetővé tenni számukra az érthetetlen magyar szavakat. A tantestület nem nézte jó szemmel, azzal érveltek, hogy a gyerekek még jobban elcigányosodnak.

Mónika tele volt tervekkel, ötletekkel. Látt a roma gyerekek elszigeteltségének veszélyét. A közös órák gondolatát elvetették, pedig jó alkalom lett volna arra, hogy a magyar gyerekek bepillantást nyerjenek a roma kultúrába. Ez által a két kultúra közelebb került volna egymáshoz, s vele együtt az emberi kapcsolatok is.

Mónika rájött arra, hogy ha az iskolában családias a légkör, akkor a roma gyermeki agy könnyebben befogadja az ismereteket - ez az ötlet is holtvágányra futott. Mónika az iskolában megdöbbenve tapasztalta, hogy az oláh cigányoknál a gyerekek jövőképeiket közvetlenül a családból veszik. Például az egyik kisfiú minden áron strici akart lenni, mert

látta, hogy a bátyja tele van pénzzel, és gyönyörű nők vesznek körül. Hogy a csillogó felszín mögött mi van azt még nem tudja, soha sem kapott otthon erkölcsi útavalót. Mindig azt hallotta, légy élelmes, okos, ami nem azonos a műveltséggel.

A másik kisfiú kereskedő szeretett volna lenni, már tízévesen gyakorolja a piacozást, s azt mondja, hogy ehhez bőven elég a nyolc osztály. Nincsen inspiráció, sem motívum a tovább tanulásra.

Az eszközök hiánya és a 20 ezer forintos nettó fizetés arra a végkövetkeztetésre juttatta, hogy új életlehetőségek után kell néznie, bár nagyon a szívéhez nőtt ez a munka, de erre nem építhette a jövőjét. Új munkahelyre került. Kisebbségi jogi csoport, Londoni központtal, hazai bázissal. A londoni központ 4 országban, Szlovákiában, Bulgáriában, Albániában hozott létre kirendeltségeket, három-négyfős személyezettel, azzal a céllal, hogy támogassák a felnőttképzést, a cigány nyelvoktatást, számítógépképzést, főiskolai előképzést és a média szakemberképzést.

Raffael Mónika számára a roma társadalom nagyon ellentmondásos. Van egy elitréteg, amely éli a maga életét, nem nyúl vissza a sárba, vannak akik igen, de ők nagyon kevesen vannak. Olykor aránytévésztések vannak, amikor milliókat költenek egy-egy kulturális roma rendezvényre, holott a nyírségi cigánygyerekek a lyukas cipő miatt nem tud iskolába menni.

Roma jövőképről csak akkor beszélhetünk, ha a cigányok is elérik a polgári létforma minimumát, mert innen már könnyebb iskoláztatni a gyermekeinket.

Rácz Lajos

Az 1999-es év Szécsi Magda eddigi életének legtermékenyebb esztendeje volt. Még december utolsó napjaira is tartogatott meglepetést. Akkortájt jelent meg a könyvesboltok polcain egy újabb, grafikaival illusztrált kötet, az **Énekek éneke**. „Bakfark után ne nyúlj a lanthoz!” – írta **Jan Kochanowski**, a XVI. századi lengyel költő, **Bakfár Bálint** muzsikáját hallva, mintegy azt sugallva, hogy semmi esély nincs a művészóriások nyomán maradandót alkotni. Szécsi, szerencsére nem fogadja meg a tanácsot, s nem kisebb mesterrel kel versenyre, mint **Reich Károly**al, a magyar grafika egykori koronázatlan királyával, aki a legutóbbi, 1980-as kiadást gazdagította képeivel. Reich könnyed, lírai hangvételű színes rajzaival, e mostani kötetben Szécsi drámái feszültséget, lobogó indulatokat s fűledt erotikát egyaránt hordozó, a teljes teret betöltő, zárt képballadái, az egymásba fonódó álmok és vágyak világa felesel. Talán jobban is illenek az alpműhöz, hiszen a Salamonnak tulajdonított és világirodalom egyik legszebb szerelmes költeményeként számon tartott alkotás – a kanonizáló rabbik és a művet a Vulgatóba (a katolikus egyház által hitelesített Bibliába) illesztő **Szent Jeromos** szerint – egyben vallási allegória is. Az Úr és a választott nép egymásra találását példázza. A magyar mellett közölt héber betűs eredeti szöveg is fegyelmezett ünnepélyességű illusztrációkat igényelt. Szécsi Magda kiválóan megoldotta feladatát. Sokat rontott azonban az összbemomáson a kiadásra vállalkozó Magiszter, amely ezúttal a kötetzeti munkák során, messze nem a tőle megszokott igényességgel járt el.

Ugyancsak decemberben jelent meg az Ab Ovo kiadó gondozásában a meghökkentő, **Homoktorta szüret** címet viselő gyerekkönyv. Szerzője ennek is Szécsi Magda. A kötetben mondókák, kiszámolók, gyerekversek és találós kérdések hívogatják az ifjú olvasót. A költő – mint tudjuk – egy picit mindig megőriz magában a gyermeki látásmódból. Játék közben pedig a gyermek maga is költőként viselkedik – állította Freud. Úgy rendezti át világának alkotóelemeit, hogy azok egy új, számára kellemesebb és megfelelőbb rendet alkossanak. Szécsi Magda saját gyermeki-költői lelke, s gyakorló édesanyjai emlékképei ötvöződnek sajátos és varázslatos mesevilágba. Olyanra, amelyben természetes lehet, hogy a Gítár elvárásolt királyfi, a fekete ladik potyautasa a bánat, hogy a kigyó megette a kerti slagot. Ahol görkőrizik a zsiráf, a csiga viszont furulyázik, s az óvodai vakáció alatt szedésre érnek meg a különféle homoktorták. (Talán olyanok is, amit **Sár Rezső** és élete párja **Sár Sára** is szívesebben fogyasztana a hagyományos sárgopagácsák helyett). Minden költemény tükörszedésben, magyarul és cigányul is olvasható. A fölöttébb választékos, színes és nagy szókinccsel kimunkált fordítás, az Andro Drom együttes szövegírójaként megismert **Szentesi Jánost** dicséri. A kötetet – kell-e mondani? – maga a szerző illusztrálta.

A gyerekvilág a főszereplője a – nem kevésbé furcsa elnevezésű – **Palacsinta**

hangja című kötetnek is. A tiszabői általános iskola diákjainak nyolcvan százaléka cigány. Körükben indult el az az iskolakísérlet, amely **Tolnai Antal** nevéhez fűződik. Irányítása alatt a legkülönbözőbb reformpedagógiák találta otthonra a helyi oktatási intézményben. Az 1993–1996 között működő Freinet Műhely, – a személyiségközpontú pedagógia egyik megalapozója, **Celestin Freinet** francia pedagógus elveit követő, cigány fiatalokból álló kísérleti osztály, a 4/b. – diákújságot alapított, amelyet nyolcadikos korukig jelentettek meg. A lap nem csak egy hagyományos iskolai újság volt, hanem a gyerekek önképzésének, önkifejezésének fóruma, melynek szerkesztése és kiadása a Freinet-pedagógia része. Országos hírévé azáltal vált, hogy az osztály diákjai cigány folklór regyűstest is alapítottak, amelynek az újság lett a névadója. A Palacsinta Glaszó (a Palacsinta hangja) az 1996-os Ki-mit-tud?-on a televíziós elődöntőbe jutva, hívta fel a figyelmet magára a lapra is, melynek felelős szerkesztője a Műhely vezető-pedagógusa, **Imrei István** volt. A lap maga azonban ez idáig a legendák tartományába tartozott, csak keveseknek adatott meg, hogy akárcsak bele is lapozhasson. Mostantól a Platinus kiadó jóvoltából, a hajdani diákok szavai és rajzai, vágyaik, érzéseik, lelkük fontosabb rezzenései, a több évfolyamnyi művészi számypróbálgatás színe-java sokak számára hozzáférhető. Kortörténeti lenyomatként bármikor felidézhető, ha a század- és ezredvégünk vidéki cigány ifjúsága életérzéseit kívánja megismerni valaki. Bár arra majd mindig figyelni kell, hogy több értelemben is kisebbségi szerzők írásait olvassa. Egyelőre – sajnos – abban is kisebbségnek számíthatnak, hogy fölöttébb jól érezték magukat az iskolában... a Palacsintának is köszönhetően.

Az év végén mutatták meg a sajtónak a **Kovalecsik Katalin** szerkesztette **Tanulmányok a cigányság társadalmi helyzete és kultúrája köréből** című tanulmánykötetet is. A vaskos kiadványt a Budapesti Tanítóképző Főiskola, az Iskolafejlesztési Alapítvány és a művelődési tárca Felsőoktatási Főosztálya adta ki a Tanítók Kiskönyvtára sorozat keretében, annak kilencedik köteteként. A tanítóképzésből jó ideje hiányzott egy hasonló szellemű munka. A kötet összeállítói (**Kovalecsikot, Csongor Anna és Bódi Zsuzsanna** segítette) a korábban megjelent – s ma már nehezen elérhető – tudományos igényű publikációkat, kutatási jelentéseket, valamint a kifejezetten e kötet számára írt tanulmányokat is két nagy téma, a társadalmi helyzet és a kultúra köré csoportosította. Biztos kézzel nyúltak a tengermeyi szakirodalomhoz, s csak valóban értékálló, csak valóban hiteles forrásokhoz nyúltak. A szociológiai, politológiai és pszichológiai és néprajzi megközelítésű írások között is sikerült elkerülniük – az oly gyakorta fenyegető – aránytételcsúszás csapdáját. Nem cigány olvasó számára különösen értékesek azok a személyes látás- és fogalmazásmódok, amelyek a között cigány önéletrajzokból, illetve az **Ámi Lajos** mesemondóról szóló

tanulmány önvallomásaiból áradnak. Egyszerű cigány emberek: **Horváth Mária** és **Lakatos Mihály**, közismert emlékirók: **Péliné Nyári Hilda** és **Orsós Jakab**, de – mintegy szellemidézésként – a cigány Parnasszus két lakója: **Rácz Aladár** és **Balázs János** is szóhoz jut. Függelékként gazdag bibliográfia és diszkográfia (hanglemezejegyzék) egyengeti a témák iránt felkeltett érdeklődés további útját.

Hegedűs Sándor

VÉLEMÉNY

Cigány Félóra

Interjú **Farkas Flóriánnal**, az Országos Cigány Önkormányzat elnökével, portré a Ramocsaházán élő **Balogh Gyuláról**, az MCDSZ alelnökéről és egy kitűnő kezdeményezést népszerűsítő riport a nyíregyházi cigány kismama klub életéről. Ez volt a cigány félóra december 17-ei pénteki kínálata, amelyet meghallgathattak a műsort ismerő és kedvelő hallgatók. Varga Ilona szerkesztő-riporter gondosan szerkesztette a műsort kellemes zenei átkötődallamokkal.

Úgy tűnik hasznos hullámokat vet itthon és külföldön is az a kezdeményezés, mely a nemzetközi figyelem központjába állította a hazai cigányság élethelyzete vizsgálódását. Erről szolt az OCO elnökével készült beszélgetés. Farkas Flórián többek között elmondta, hogy az EU képviselője a nemzetközi konferencián most a cigányság választott képviselőinek a véleménye és elemzése alapján ítéltette meg a magyarországi cigányság élethelyzetét, különös tekintettel az iskolai oktatásra. Remélhető, hogy az EU és az OCO szellemében cselekszik a kormány is, ha azt akarja, hogy bebocsáttassunk az európai demokráciák családjába.

Balogh Gyulát sok roma és nem roma ismeri megismerzte, de azt magam sem tudtam róla, hogy értékeket gyűjtő, őriző szenvedélye van és otthona a régi világ életmódjával összefüggő népi tárgyak, emlékek, szerszámok, eszközök valóságos múzeuma. A műsor keretében **Veszprémi Erzsébet** riportjában bepillantást nyerhettünk a nyíregyházi roma kismama klub életébe. Hallhattunk okos tanácsokat, női praktikákat, cigány kismamák, fiatalasszonyok intim titkait, idézve a szolidaritás szép példáit. Jó volt hallani és tudni arról, hogy ma már erre is van igény és figyelem, s vannak, akik önzetlenül segítik és támogatják működését.

Farkas Kálmán

Gyűjtőmunka a Patapoklosi cigányok között 1976-77 években (II. rész)

Sáfár Sándor és Wuscher Anna közös gyűjtéséből
összeállította Wuscher Anna

A poklosiak napi élete:

Korán reggel ébrednek. Elfogyasztják reggelijüket. Befogják a lovakat a kocsikba és szétszélednek idegen falvakba. Viszik a gyerekeket is – ha nem iskolás, vagy megszökhet – és a betegeket is. Estefelé érkeznek haza. Először a lovakat látják el, azután vacsora, ha van mit enni. Utána a férfiak emlégetik a régi szép időket. Mesélik a múlt történéseit, vagy mint igaz megtörtént esetet, mesét mondanak. Az asszonyok főznek, esetleg mosnak. Munka végeztével mindenki nyugovóra tér, mert holnap is nap lesz és minden kezdődik elölről.

Poklosiban, de más cigány közösségeknél is a hiedelmeket a következőképpen lehet csoportosítani. **Mi az, amit ők hisznek, ide tartoznak:** A gyerekek fogantatás-

sal kapcsolatos babonák. Pl: Szőlő szem, vagy bors lenyelése. **A szerelmi varázslások:** Hajszákkal való megkötözés. **A halott ellátása a nagy útra:** Virrasztás, pomána, temetés. Biztosítani, hogy ne kísértsen a mulo. Rontások, szemmelverés. Gyógyítások.

Mi az, amit el akarnak hitetni másokkal: Vallásosságuk, szentképek segítsége. Néhányan tudnak gyógyítani, értenek a ló gyógyításhoz. Látják a jövőt. Jóslás, álomfejtés. **Mi az, amit ők is hisznek, másokkal is el akarnak hitetni:** Értenek a rontáshoz. Megbengázta – mondták. Bízna a növények gyógyító erejében. Pénzkereseti forrás a gyógynövénygyűjtés.

Poklosiban egyetlen vegyes házasság jött létre. **Nagy István Imre és Orsós Mária** egybekelése. Nem a patai Orsós Máriát vette el, hanem a legény Berzencéről (Somogy megye) hozta a teknős családból való asszonyt. Ő mondta el panaszként a családba való beilleszkedés nehézségeit. Szégyellte, hogy a nagy család kódulni őt vitte, bár nem voltak ráutalva az adományokra. Férje gulyásként megkereste a szükséges pénzt. A családtagok azzal indokolták a kéregetést, hogy terhes nőnek mindenki szívesebben adakozik.

Egy alkalommal Orsós Mária elbeszélte, hogy terhessége idején milyen kíváncs volt. Abban az esztendőben kemény tél uralta a vidéket. Kis túlzással, méteres hó esett. Ő ült a konyhában és csak arra tudott gondolni, hogy vadkörtét enne. Végül elmondta kívánságát a férjének. Az rögtön felkapott egy

kabátot és a nagy hóban igyekezett a domboldalra a körtefához. A fa alatt kézzel kotorta el a havat. Telerakta mindkét zsebét vadkörtével és igyekezett haza. Sajnos mikorra hazaért, felesége nemhogy nem kívánta a vadkörtét, de ránézni sem tudott. Férje nem haragudott. Ilyen a kíváncság – motyogta maga elé. Legközelebb jobban igyekeztem.

A szülés körül is bonyodalmak támadtak. Az orvos követelte, hogy kórházban szüljön. A család harcolt, hogy otthon szülhessen. Készítették a konyhában a szülés helyét. Orsós Mária más törzsből való cigány lévén, nem bízott az oláh cigány bábaasszonyban. Inkább hajlott volna az orvos szavára. Természetesen a család győzött. Otthon szült. A férfiakat kizavarták. Lepedőkkel körülvették, függönyözték az ágyat, az ablakot. Forrt a víz a sparhelten. A bábaasszonynak nagy gyakorlata volt a szülés levezetésében. Baj nélkül, gyorsan ment a szülés. A család megelégedésére a bába a cigány szokásokat is megtartotta. Ahogy a gyerek megjelent lefürdette és a gyerek feje alá tette az apja gatyáját. Ez védte a rossz szellemektől, hogy el ne cseréljék csúnya vízfejű beteg gyerekekre. Ezután a cumira rákötötte a piros szalagot és a gyerek nyakába tette. Amikor ezzel is végzett, becsavarta a gyereket a feje alatt lévő gatyába. Fogta a vetőkártyát, a gyerekekkel és a kártyával átvonult a szobába. Itt megkeresztelte a kicsit. Hogy hogyan, azt senki nem tudta, más be nem mehetett. Meglesni

A berzencei Orsós József Dezső fényképe (jobbról), mellette sötét pej fia

nem merték. Ezután a bába kártyát vetett az újszülöttnak, ezt sem látta senki. Amikor ezzel is végzett, visszahozta a gyereket. Megmondta a gyerek nevét, melyet ő adott neki, hisz a kereszteleés előtt tilos kijelenteni a gyerek nevét. Ezután a bábaasszony elmondta, hogy szerencsét, gazdagságot jövendőt a kártya a gyerekeknek.

Nyolc nap múlva vitték a csecsemőt a somogyapáti templomba keresztelni. Csak ezután tartottak egy kis összejövetelt, megebédeltették a rokonságot. A gyerek nagyanyja főzött, eljött Berzenecéről.

Templomi kereszteleésre 1916-tól akad példa. Ekkor rendelték el a cigányok nyilvántartásba vételét. A kereszteleések fő oka az volt, hogy keresztleetlen cigányt nem engedtek egyházi kezelésben lévő temetőbe temetni. Szarvason még ma is külön cigánytemető van. Patán és Poklosiban református hitű emberek éltek. A cigányok azonban a római katolikus vallást vették fel. Tetszettek a külsőségek: díszesebb a templom, ünnepélyesebbek a szertartások, füstölés, szenteltvíz, életvíz, szentképek stb. A poklosiakat a somogyapáti egyházközség papja látta el.

A poklosi cigányok emlegetik vallásosságukat. A faluban a hívő embert becsületesnek tartják. A cigányok lakásai tele vannak vásárokból vett szentképekkel. Régebben ők is csak a Mária-Jézust ismerték. (Szűz Mária) 1976-ban már tudnak az Atyaistenről, Jézusról, Szűz Máriáról, Szent Antalról. Különösen kedvelik Szent Pétert. Meséket mondanak róla, például a teknősbéka címűt. Tudnak a Párpáról is, de nincs ismeretük rangjáról, munkájáról, tevékenységéről. Meséikben jóságos öreg ember, aki naphosszat imádkozik, s akihez beszökhethet a szegény cigány, hogy igazságot szerezzen.

A poklosi cigány gyerekeket 1960-ban kezdték anyakönyvezni. Természetesen, ha lehetett eltagad-

ták a gyerek születését, különösen, ha fiú volt. A cél, hogy ne sorozhassák be katonának, ha felnőtt.

1977-ben Orsós Máriának megjelent egy fiú testvére a faluban, akit még sehol nem anyakönyveztek. Berzence és Poklosi között ingázott, iskolába nem járt, nem is keresték.

Kalányos Pál (Lolocs) meghalt a 70-es évek elején. Felesége, Lolocsné egyedül nevelte két gyermekét. Lánya ugyan már dolgozott 1976-ban a szigetvári konzervgyárban. Fia ekkor 16 éves volt, de sem ülni, sem járnai nem tudott. Anyja, amikor kikocsikázott a faluból ölébe hurcolta. Lolocsné gyakran emlegette, hogy megbengázták a fiát. Megrontották a kereszteleés előtt, mert szép, egészséges gyereknek született, csak valamelyik látogató irigykedett rá. Ő mindent megtett, hogy talpra állítsa a fiút, lemosta életvízzel. (Szenteltvíz). Nem használt. Kipróbálta a „pokoltűzet” is. Eredménytelenül. Mi a pokoltűz?

Kalányos Pál (Lolocs) sírköve

Kilenc kanál szenteltvízbe, kilenc kanál izzó faszenet dobnak. Az izzó parazsat nézve, ki kell találni, milyen színű szeme van annak, aki megrontotta a gyereket. Mikor el-

találták, akkor a szem színe alapján a gyerek látogatói közül a megrontó személyét kell kitalálni. Ha sikerült, meggyógyult a gyerek.

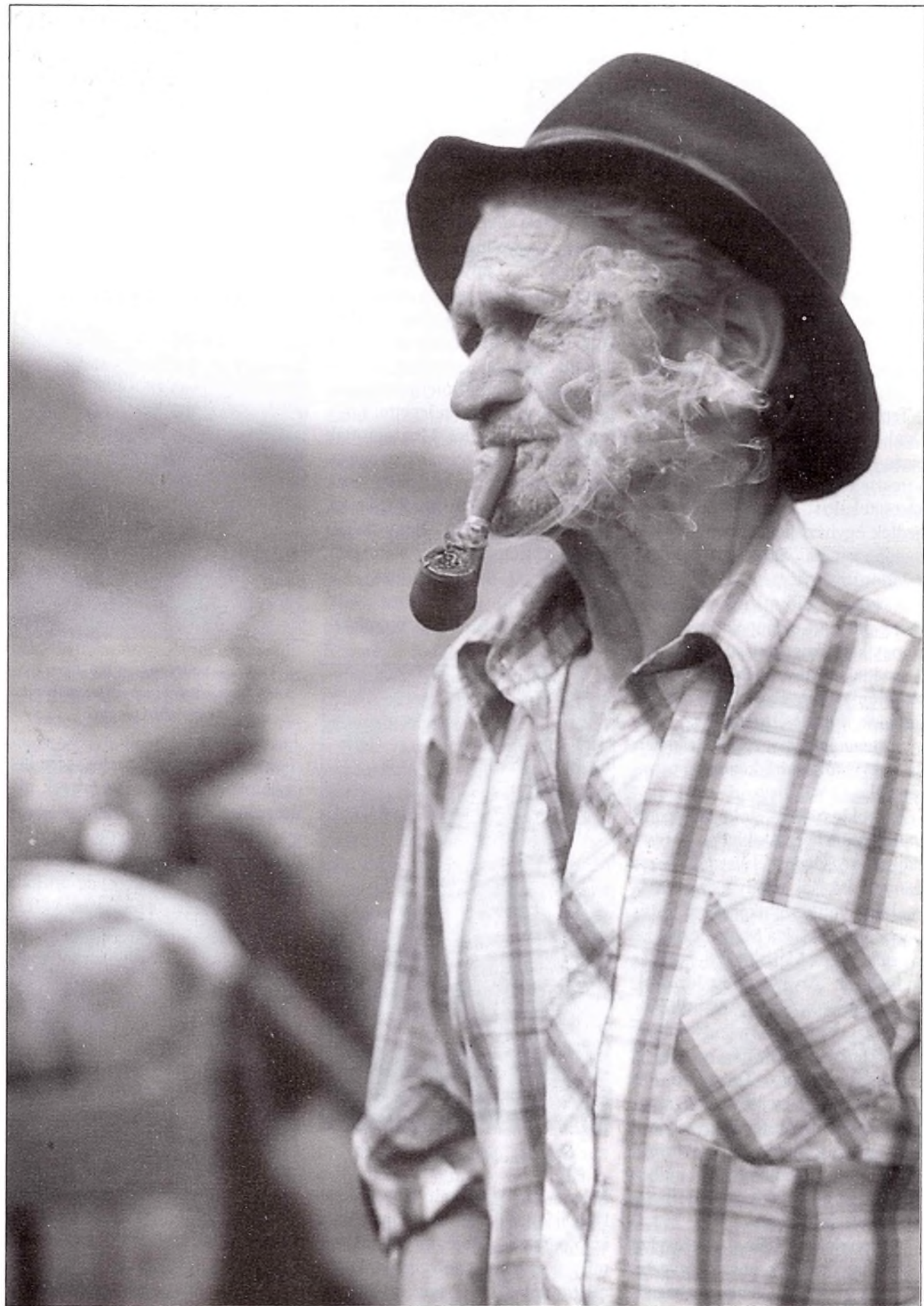
Házasságot a poklosi cigányok sem kötöttek anyakönyvvezető előtt. 1976-77 évben sem házas-

Kalányos Pál sirjának hátsó fele karácsonyra fenyőágak szaloncukorral a köcsögben aludtjé

ságkötés, sem egybekelés, sem lakodalom nem volt. Az öregek elbeszéléséből ismeretes a leggyakrabban alkalmazott szerelmi varázslás. Ezt a módszert a cigányok is alkalmazták, de árulták is a módszert a környező falvakban. Akit meg akartak hódítani, annak a válláról elloptak egy hajszálat. Kitéptek élő hajszálat, (ez adja az erőt), összekötötték a kettőt. Bedobták a tűzbe, miközben mormogták: „Így tüzesedj! Ne tudj szabadulni!” A kiszemelt lányt vették a szülőktől. Legtöbbször lőért. A mai fiatalok már szabadosak, menekülnek a szülői felügyelet alól. Nem büntetik, mint régen, a nem cigánnyal való egybekelést.

– *folytatjuk* –

Fogyatkozó társadalmi szerep

Ha a mai magyar társadalomban vizsgáljuk a cigányság szerepét, meglehetősen nehéz a leegyszerűsítése veszélyét elkerülni. S ugyanígy a túlzó általánosítást is. Mert nemcsak a köztudatban találkozunk riasztó trivialitásokkal, hanem a tárgyilagos, vagy annak tűnő elemzésekben is. Ugyanazokból az előfeltételekből kiindulva, melyekből arra következtethetnénk, hogy a cigányság valószínűleg szerepet tölt be a társadalomban, éppenséggel ennek az ellenkezőjére is juthatunk. Nem egészen függetlenül attól, hogy *ki mennyire rabja a rögzült és napjainkban egyre inkább elhaltalmasodó előítéleteknek*. Ám az igazi okok mindenesetre sokkal mélyebbek annál, hogy akár a köztudatra, akár a különböző – gyakorta egymáshoz alig kapcsolódó – empirikus vizsgálatokra hagyatkozhatnánk. *Talán a legdöntőbb ok az, hogy miközben cáfolhatatlan tényként fogadjuk el azt a megállapítást, mely szerint a rendszerváltás legnagyobb vesztese a cigányság, ennek lényegi következményeiről vajmi keveset tudunk.*

SZÜKSÉGSZERŰ VÉGZET?

Egészen negatív kifejezve: tudjuk azt, hogy e népcsoport a társadalom aljára süllyedt, s a gazdasági, szociális és szellemi nyomor megannyi jellemzője igaz rá, s azt is tudjuk, hogy a többségi társadalom egyre elutasítóbb a cigánysággal szemben, csak éppen abban nem vagyunk bizonyosak, hogy szükségszerű végzetről vagy valami másról van-e szó. A mai polgári, vagy annak hazudott életben mindez persze korántsem tűnik annyira riasztónak, mint amennyire első pillantásra hinnénk. Ezzel szemben legfeljebb azok az események keltenek érdeklődést, melyek a kilakoltatás, a bűnözés, a

segélyért való sorban állás, a prostitúció stb. körébe tartoznak. Nyilván a szinte vég nélkül szaporítható esetek annyira „érdekesekek”, hogy pusztán bemutatásuk révén is jelentőségteljessé válnak. Mert esetleg így könnyebb elfeledkezni arról, hogy a mai magyar társadalom alapvető ellentmondásai legnagyobb mértékben a cigányságot sújtják.

Aminthogy az is kétségtelen, hogy nincs egyetlen olyan társadalmi és kulturális zárványforma, amelyben a cigányság ne lenne túlsúlyosan jelen. Annak ellenére is, hogy a többségi társadalom alsó harmada sem él sokkal jobb körülmények között. Csak a *szegénység és a nyomor legfeljebb látszólag egyenmősít. Differenciáló tényező az is, hogy egy-egy társadalmi csoporthoz tartozóknak volt-e valaha rendszeres jövedelmük vagy sem. A dologtalan életmód apáról – fiúra száll-e vagy sem. A társadalom számkivetettjei voltak-e vagy sem. Mert ezek a körülmények önmagukban is jelzésértékűek*. S úgy tűnik, hogy a harmadik kurzusváltás időszakában a társadalmat átszelő törésvonalak még élesebb fénybe állítják a cigányságot. Aligha véletlenül, hiszen a *társadalom és nemzet alatti létbe kényszerített népcsoport akár fenyegető erővé is válhat*. S annál inkább, minél kisebb az esélye annak, hogy pusztán önjerejéből is képes kitörni minden szempontból megfosztott léthelyzetéből.

Szembetűnően üresek azok a vélekedések, melyek szerint semmi másra nem múlik a dolog, mint hogy a cigány származásúak egyáltalán akarnak-e dolgozni, elfogadják-e a többségi társadalom normáit, képesek-e integrálódni, stb. Mert ha csak az előbbiekről lenne szó, nyilván a *több munkahely, a használható integrációs mechanizmusok egy csapásra mindent megoldának. De mindez illúzió*

addig, amíg a társadalmi esélyegyenlőség látszatáról sem lehet beszélni. Miközben az is egyértelmű, hogy a tulajdon és a szabadság felemás körülményei között az önérték kiteljesítésénél semmi sem fontosabb. Ugyanakkor egyértelmű az is, hogy a felül- és alullevők közti távolság egyre inkább növekszik. És akiknek esélyük sincs a felkapaszkodásra, megszüntethetetlen pária-létre kényszerülnek. S mindezekon kívül azt is észre kell vennünk, hogy a cigányság és a többségi társadalom között összetartó kohéziós erőről egyre kevésbé beszélhetünk. A nyílt diszkrimináció, az alig leplezett rasszizmus megannyi meggyőző példa erre.

A MEGBÉLYEGZÉS ÉS ELUTASÍTÁS CÉLPONTJAI

Habár nyilvánvalóan születnek munkateremtő és képzési programok, lakáshoz is jutnak cigány származásúak, ám mindez kevés a valódi áttöréshez. Ha a cigányok többsége a szegény-segélyezés foglyai maradnak, újra és újra a megbélyegzés és elutasítás célpontjai lesznek. Vagyis minduntalan rögzül a többségi társadalomban az a cigányságkép, melynek szinte valamennyi jellemzője negatív előjelű. S azt is mondhatnánk: a cigányság valódi társadalmi szerepe a minimumra zsugorodik. Eltartottként a cigányság többsége arra kényszerül, hogy tehetetlen elviselője legyen a polgárosodó viszonyoknak. Csak éppen ezúttal is a legdöntőbb kérdés az, hogy meddig mehet ez így tovább? *Ha bárki is úgy gondolná, hogy az Európai Unió tárt karokkal fogadja a végképp elszegényedett, képzetlen társadalmi csoportokat, mindenképp téved. A felelőtlen ígéretés viszont a teljes politikai ámitással egyenlő.*

Dr. Kerékgyártó T. István

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány 2000. évi pályázati felhívása a nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának, önazonosságának megőrzéséért, fejlesztéséért végzett tevékenység támogatására

CÉLPÁLYÁZATI TÉMAKÖRÖK:

- **Gyermek- és ifjúsági táborok, tanulmányi kirándulások**
Első szakasz (2000. március 1. és 2000. augusztus 31. közötti időpontban zajló programok)
beküldési határidő: 2000. február 18.
döntés: 2000. március vége
Második szakasz (2000. szeptember 1. és 2001. február 28. közötti időpontban zajló programok)
beküldési határidő: 2000. május 5.
döntés: 2000. június közepe
- **Hagyományörző és kulturális rendezvények**
Első szakasz (2000. március 1. és 2000. augusztus 31. közötti időpontban zajló programok)
beküldési határidő: 2000. február 18.
döntés: 2000. március vége
Második szakasz (2000. szeptember 1. és 2001. február 28. közötti időpontban zajló programok)
beküldési határidő: 2000. május 5.
döntés: június közepe
- **Tudományos rendezvények**
beküldési határidő: 2000. március 10.
döntés: 2000. április vége

- **Kutatói programok**
beküldési határidő: 2000. március 10.
döntés: 2000. április vége
 - **Kisebbségi – közéleti szakemberek képzése**
beküldési határidő: 2000. március 10.
döntés: 2000. április vége
 - **Kisebbségi regionális és helyi elektronikus média**
beküldési határidő: 2000. március 10.
döntés: 2000. április vége
 - **Kiadói tevékenység**
beküldési határidő: 2000. április 21.
döntés: 2000. május vége
 - **Kalendárium kiadása**
beküldési határidő: 2000. szeptember 15.
döntés: 2000. október vége
 - **Kisebbségek hitéletéhez kapcsolódó anyanyelvi és közösségi tevékenységek**
beküldési határidő: 2000. április 21.
döntés: 2000. május vége
 - **Kisebbségi anyanyelvű és cigány színházi tevékenység**
beküldési határidő: 2000. április 21. **döntés:** 2000. május vége
 - **Közgyűjtemény állományának gyarapítása**
beküldési határidő: 2000. április 21. **döntés:** 2000. május vége
- A kuratórium a döntéshozatal idő-

pontjainak változtatási jogát fenntartja! Értesítés küldése a döntéstől számított 10 napon belül.

FIGYELEM!

Az adatlap a pályázati kiírást részletesen tartalmazó útmutatóval együtt beszerezhető a közalapítvány irodájában munkaidőben (Budapest, V. ker., Akadémia u. 3. II/240.) Ha a pályázó postai úton kéri az anyagot, akkor C5-ös (közepes méretű), a pályázó nevére megcímzett, felbélyegzett válaszborítékot kérünk. **Levélcímünk:** 1387 Budapest 62. Pf.: 25. Az adatlap és az útmutató lehívható az alábbi Internet címeiken is: <http://www.roma-page.c3.hu> <http://w3.datanet.hu/mnekk>

A teljes pályázati anyagot 1 példányban, 200 Ft értékű postai béléggel együtt kérjük benyújtani! Faxon, e-mail-en nem küldünk és nem fogadunk pályázati anyagot!

FONTOS!

Az adatlap kitöltéséhez 8 oldalas útmutató szükséges, amely részletesen tartalmazza a pályázat benyújtásához szükséges tudnivalókat is! Hiányos vagy késve érkező pályázatot a kuratórium nem bírál el. Hiánypótlást nem kérünk és nem fogadunk el.

Pályázati felhívás a nemzeti és etnikai kisebbségek országos terjesztésű, írott sajtójának 2000. évi közalapítványi támogatására

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány (a továbbiakban MNEKK) kuratóriuma pályázatot hirdet a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozó kisebbségek országos terjesztésű írott sajtójának 2000. évi közalapítványi támogatása céljából. A pályázaton részt vehet a MNEKK által 1999-ben támogatott valamennyi országos terjesztésű kisebbségi lap kiadója, amely az elmúlt évben a MNEKK-kel kötött szerződésnek megfelelően jelentette meg a lapot, elszámolt és nincsenek köztartozásai.

Pályázatot nyújthat be az a kiadó is, amely 1999-ben a MNEKK-tól nem részesült támogatásban, és az elmúlt évben, illetve a pályázati felhívás megjelenésének időpontjáig országos terjesztésű kisebbségi újságának legalább 2 önálló lapszámát adta ki (kérjük ezeket mellékelni), továbbá nincsenek köztartozásai.

A pályázat beadása adatlapon történik, melyet egy példányban kérünk benyújtani. Az adatlap, illetőleg a pályázattal kapcsolatos információk 2000. január 03-ától beszerezhetőek a MNEKK irodáján személyesen: V. ker. Budapest, Akadémia u. 3. II/240., vagy levélben (C5-ös /közepes méretű) megcímzett és felbélyegzett válaszboríték ellenében): 1387 Budapest 62. Pf.: 25., illetve lehívható: Internet: w3.datanet.hu/mnekk vagy <http://www.roma-page.c3.hu>

A pályázat beadásának határideje:
2000. február 04.

(A kuratórium csak azt a pályázatot fogadja el, amelyet postai úton legkésőbb 2000. február 04-én 24.00-ig feladnak, vagy személyesen 2000. február 04-én 14.00-ig benyújtanak).

Kuratórium várható döntése: 2000. február vége.

A pályázathoz mellékelni kell a közüzemi díjak és a köztartozások teljesítéséről szóló nyilatkozatot. A kuratórium csak teljes körű pályázati dokumentációt értékel. A pályázati dokumentáció beadása nem jelenti a támogatás automatikus elnyerését. Hiánypótlásra a határidő lejártá után nincs lehetőség, a hiányosan vagy a megadott határidőn túl beadott pályázatokat a kuratórium nem értékeli. A jelen pályázati kiírás előtt benyújtott anyagokat nem veszi figyelembe, a pályázat visszaküldését, sokszorosítását nem vállalja. A támogatás odaítélésekor előnyt élveznek azok a pályázók, amelyek lapszerkesztési koncepciójukban vállalják kisebbségi anyanyelvű kulturális, oktatási, vallási, ifjúsági stb. tematikájú mellékletek megjelentetését. A pályázat beadása nem helyettesíti az 1999-ben a MNEKK-tól kapott laptámogatásról szóló elszámolási kötelezettséget.

Pályázati kiírás

a nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek 2000. évi költségvetési támogatására

A Magyar Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága pályázatot ír ki a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozó, 1997. december 31-ig bejegyzett kulturális tevékenységet folytató és/vagy érdekképviselőket ellátó – nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek (egyesületek) számára. **Nem pályázhatnak kisebbségi önkormányzatok, alapítványok és a párttörvény hatálya alá tartozó szervezetek.**

A kisebbségi szervezetek kizárólag az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottságához nyújthatnak be pályázatot. A költségvetési előirányzatból nem részesülhetnek támogatásban azok a társadalmi szervezetek, közhasznú, illetve kiemelten közhasznú alapítványok, amelyek az Országgyűlés Társadalmi Szervezetek Bizottságához jogosultak pályázati kérelemmel fordulni.

A bizottság a jelen pályázat kiírásával a 2000. évi költségvetési törvényben a szervezetek működési támogatására elköltött 94,6 millió forint odaítélését készíti elő.

A támogatási kérelmeket kizárólag pályázati adatlapon lehet benyújtani. A pályázatot (adatlap + mellékletek) egy példányban – **postai úton** – (1358. Budapest, Széchenyi rkp. 19.) vagy személyesen (Országgyűlés Hivatala, Postabontó 1055. Budapest V. ker. Ballasi Bálint u. 1-3) lehet benyújtani **2000. február 15-ig** az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi

és vallásügyi bizottsághoz „**Szervezettámogatási pályázat**” cím megjelölésével.

Postán történő benyújtás esetén a postabélyegző legkésőbbi időpontja 2000. február 15. 24.00. óra lehet, személyesen pedig a pályázatok 2000. február 15. 16.30. óráig fogadhatók el.

További információk a Bizottság titkárságán (tel: 441-5032, 441-5035, fax: 441-5986) kaphatók. A pályázati kiírás és az adatlapok átvételük az Országgyűlés Képviselői Irodaház Tudakozójában (Bp. V. Széchenyi rkp. 19.) is, illetve a pályázati adatlap kimásolható a Magyar Közlönyből.

A pályázathoz csatolni kell a szervezet alapdokumentumai közül a **bíróági bejegyzés és a bankszámlaszerződés** fénymásolatát (melynek tartalmaznia kell a 16 vagy 24 számjegyű bankszámlaszámot), az **előző évi tevékenység** leírását, a helyi kisebbségi szervezeteknek **nyilatkozatot**, az országos, a regionális, és megyei szövetségbe tömörülő kisebbségi szervezeteknek **igazolásokat és közüzemi díjak** valamint a **köztartozások /APEH, TB** (munkaadókat terhelő egyéb járuléktartozások, munkavállalóktól levont TB járulékok), **Vám/ teljesítéséről, nyilatkozatot** arról, hogy a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért”, a „Magyarországi Cigányokért” **közalapítványoktól** és a különböző **minisztériumoktól** elnyert támogatásokkal a pályázat benyújtásáig elszámolt, továbbá az 1999. évben az Országgyűlés támogatásában részesült szerve-

zeteknek pénzügyi elszámolásukat. A fent jelzett igazolásokat a bizottság 1999. december 31-e utáni állapot szerint kéri.

A Bizottság felhívja a pályázók figyelmét arra, hogy:

- fenntartja magának a jogot a pályázatban leírtak helyszínen történő ellenőrzése, mind az elbírálás előtt, mind azt követően,
- hiánypótlásra, adatmódosításra a határidő lejártá után nincs lehetőség, a hiányosan, vagy a megadott határidőn túl beadott kérelmeket nem veszi figyelembe,
- a pályázati anyag teljes körű beadása nem jelenti a támogatás automatikus elnyerését,
- a jelen pályázati kiírás előtt benyújtott anyagokat nem tudja figyelembe venni, ezért minden pályázó szervezettől teljes dokumentációt kér,
- a beküldött pályázat visszaküldését nem tudja vállalni,
- az elnyert támogatás folyósításának feltétele, hogy a bíróági bejegyzésről és a bankszámlaszerződésről (bankszámlaszám-ról) nyújtott információk a **valóságnak megfelelően**, amiért a szervezet elnöke viseli a felelősséget.

Kósáné dr. Kovács Magda
a bizottság elnöke

Szivárvány 2000 gyermek képzőművészeti pályázat a világ minden gyermeke számára

A Gyermekalkotások Galériája tisztelettel meghív benneteket a 12. Nemzetközi Pályázaton való részvételre.

Pályázati feltételek:

Életkor 4-18 év közötti

Téma: A pályázat témája szabadon választott. Szeretnénk, ha a pályázók bemutatnák környezetük értékeit, szépségét, családi életük pillanatait, iskolájukat, barátaikat, szórakozásukat vagy bármit, amit az életükben fontosnak tartanak.

Technika: A pályamunkák bármilyen szabadon választott technikával készülhetnek a képzőművészet, iparművészet, komputer-art területén.

Méret: A festmények, rajzok és nyomatok nem lehetnek 20x30 cm-nél kisebbek, valamint nem lehetnek 50x70 cm-nél nagyobbak. Az iparművészeti alkotások mérete tetszőleges. Kérjük, hogy a képzőművészeti alkotásokat ne keretezzék be!

Minden pályázónak legalább két 1999–2000-ben készült, eredeti művet kell beküldenie, melyek még nem szerepeltek más pályázaton, kiállításon!

A pályázatok felszerelése:

A pályaművek hátoldalán nyomtatott betűvel írva az alábbi adatokat kell feltüntetni: 1. a pályázó teljes neve, 2. életkora és születési dátuma, 3. az alkotás pontos címe, 4. pontos otthoni és iskolai levelezési címe, 5. a felkészítő (tanár, mester, szülő stb.) neve és aláírása. Azokhoz a pályázatokhoz,

melyeket iskolákon, intézeteken és szervezeteken keresztül küldenek be, mellékelni kell egy gépelt kísérő összesítő listát, melyen az 1-es, a 4-es s az 5-ös adatok szerepelnek! Azok a pályamunkák, amelyek sérülten, hiányos adatokkal, illetve a rajzolt felületen elhelyezett adatokkal érkeznek be, nem kerülnek elbírálásra.

Beküldési határidő: 2000. március 31. **Beküldési cím:** Szivárvány 2000 Gyermekalkotások Galériája Zánka 8250

A pályázat elbírálása: A pályamunkákat művészekből, művésztanárokból álló zsűri bírálja el. A legjobb teljesítményt nyújtó pályázók fődíj, korosztályi díj, technikai díj, arany, ezüst, bronz diplomaminősítéseket érhetnek el. A kiemelkedő teljesítményt nyújtó alkotóközösségeket kollektív díjban részesülő közösségeket 2000. év őszén meghívjuk a Gyermek és Ifjúsági Centrumban rendezett képzőművészeti versenyre. A díjazott alkotásokat letérbe vesszük és Magyarországon, valamint különböző külföldi kiállításokon mutatjuk be. A pályázaton díjat nyert fiatalokat pedig nyári képzőművészeti alkotótáborunkba invitáljuk. A fődíjas, korosztályi díjas és technika díjas alkotásokat a Gyermek és Ifjúsági Centrum Kht. Internet címen is elérhetővé tesszük. Internet cím: <http://www.zankaedu.scdnet.hu/1999/Muvgal/szic2000htm> E-mail: zankaedu@mail.mtatv.hu

A díjazott alkotásokat nem adjuk vissza, azok a Gyermekalkotások Galériájának gyűjteményébe kerülnek! A szervezetek a díjazott pályamunkákkal kapcsolatban minden jogot fenntartanak!

Nem díjazott alkotások visszakérésének lehetősége: A pályázóknak, akik szeretnék visszakérni díjat nem nyert alkotásaikat, a Gyermekalkotások Galériája igyekszik lehetőséget teremteni arra, hogy akár személyesen, akár postai utánvétellel átvehessék az alkotásokat. Minden pályázót arra kérünk, hogy előtte telefonon egyeztessen a galéria munkatársaival. Telefon: 87/568-500 2401-es mellék. Telefax: 87/568-568

A 2000. év levelezőlapon

„Rajzold le környezetet - iskolád, óvodád, városod, családod - úgy, ahogy az ezredfordulón látsz!” - ezzel a mottóval hirdett a Kalácsa Alapítvány és a Pesti Est Junior közös rajzpályázatot.

A szervezetek három osztályban – óvodás, iskolás és nagysikolák – várják különböző technikával – színes ceruzával, vízfestékkel, temperával, zsírkrétával, ragasztással vagy karcollal – de legfeljebb A/4-es méretben elkészített levelezőlap-pályaműveket a Kalácsa Alapítvány címére (1146 Budapest, Zichy Mihály út 14.), legkésőbb 2000. február 11-ig. A kétszáz nyertes rajzból a Petőfi Csarnokban lesz kiállítás, amely március 4-én, a Kalácsa folkfesztiválon lesz majd látható.

További részletek olvashatók az interneten:

<http://www.junior.hu> vagy a <http://biomusic.mentha.hu> címen.

Cigány bölcsődal

Csicsijja, bubája...
Kihunyt a tűz lángja.
A cigány mind alszik,
Az út is elalszik.
Aludjál, fiacskám,
Én kicsiny csikócskám.
Csicsijja...
Kisfiam szép álma:
Mint a nap sugára –
Csicsijja...

Csicsijja, bubája...
Alszik a madárka.
Lefekszik a farkas,
Te is most már alhass –
Aludjál, fiacskám,
Én kicsiny kutyácskám.
Csicsijja...
Fejed alatt párna,
Kél a hold világa –
Csicsijja...

Csicsijja, bubája...
Jó a cigány sátra,
Benne a szél nem fúj.
Az is hálni indul –
Aludjál, fiacskám,
Én kicsiny halacskám.
Csicsijja...
Amint a nap felkel,
Indulunk majd reggel
Útnak a sereggel.
Csicsijja...

Te is jössz majd velünk:
Megyünk, mendegélünk –
Csicsijja...
Utadat szerencse
Áldja, kísérgesse,
Csicsijja...

Leska Maush
Szegő László fordítása

Madarak a téli kertben

Idén korán beköszöntött a tél. November 16-án beborult az ég, súlyos hófellegek takarták el a kék eget, s pillanatok alatt eleredt a hó. Egy-két óra elteltével csillogó fehér lepelt öltött magára a táj, a kert. Kucsmát öltött fejére a szerbluc, a duglas, a karsú luc, a beérett, kis pataalakú páfrányfenyő levelei apró repülőkként landoltak a földön, s mindent betakart a hópaplan. Olyan most a kert, mint egy színes karácsonyi képeslap. Kedvszegő, szomorú sötét novemberi napokat élünk, **Katalin** napján bújt csak elő a nap. Kora hajnalban varjak serege szállt el felettünk kárszimfóniától kísérvé.

A vastag hólepel alatt nyugszik, pihen az avar, csak itt-ott fedezhető fel egy-egy vakondtúrás. A madarak, kedves barátaink behúzódnak a kertbe, nem találnak élelmet, nem kutatnak most giliszták, apró rovarok után. Itt-ott tűnik fel egy fakopáncs a fenyőkön, s végigkopogtatja a törzset, az ágakat, hogy élelemhez jusson. De mi vár a cinkékre, a széncinkékre, a gyönyörűtollú nagytestű szajkókra és a többiekre?

Ha nem találnak élelmet, sok elpusztul közülük. Pedig ők az ember barátai, a természet kincsei, csodái. Évek óta terített asztallal várjuk őket. Napraforgó magot, olykor csemegeként a kert öreg fáján termett diót adunk nekik.

Amikor november 16-án leesett az első hó, s elzárta őket az élelem-szerzés lehetőségétől, megterítettük az asztalt a teraszon. Arra voltunk kíváncsiak, vajon emlékeznek-e a cinkék, a szajkók, az énekes rigók? Odaálltam a hatalmas ablak elé, ahonnan jól látható minden, s vártam. S egyszer csak megjelent az első cinke. Körözött a duglas fenyő körül, megpihent a teraszra benyúló ágán, s óvatosan, körültekintve, amikor meggyőződött arról, hogy nincs veszély, rárepült a csemege. Örültem, mert igazolni véltem, hogy valamiféle emlékezet rögzült a madarakban. És, hogy az információt tovább adják. Alig repült el, követték a többiek. És

nem csak a különböző cinkék, hanem a csuszkák, énekes rigók és a szajkók is. Valóságos madárkavalkád örvendezett.

Hosszan elnézem, bámulom és csodálom ezeket a kis barátokat. Többször megfigyeltem, hogy más-más időpontban érkeznek az asztalhoz lakmározni a cinkék, s megint máskor a szajkók. Olykor a cinkék is kergetik egymást, a szajkók, a hímek és a nőtények röptükben játszanak, s amilyen gyorsan röppenek a napraforgóra, olyan hirtelen el is szállnak. Egyetlen magot vesznek a szájukba. A csuszkák egyszerre két-három szemet esznek. A szajkó, ez a világos kávébarna mellényű kékfekete-fehér szárnyvégű gyönyörű tollazatú madár nagy szárny-csapkodással érkezik. Olykor nem csak a levegőt kavarja fel maga körül, de a magok is röpködnek körülötte. Őkelme beül a csemegehalom közepére, s valósággal lakmározik. Egészben nyeli le a napraforgó magokat. S még ennyivel sem elégszik meg. Egyetlen maggal a szájában felröppen a duglas fenyő valamelyik ágára. Ott, szinte maga elől elrejt, behelyezi valamilyen hasadékba, az ágak tövébe, később úgy tesz, mintha bányászna. Csőrével addig vágkálja, kopogtatja a hasadékot, míg rá nem lel az elrejtett magra, amelyet nagy élvezettel nyel le.

Egész nap rá-rárepülnek a terített asztalra a madarak. Éppen amikor kedvük van, megéheznek. Az igazi, amolyan kollektív reggelizés délelőtt tíz-tizenegy óráig tart. Amikor a madársereg befejezte a vég nélküli reggelizést ott röpködnek vidáman, elégedetten a fenyők ágai között. Majd eltűnnek az erdőben. Délután újra csemegekésznek. A szajkók még sötétedés előtt is rá-rárepönnének a terítékre, nehogy éjszakára éhen maradjanak. És amikor a novemberi kora este leszáll, a cinkék, rigók, szajkók és a többiek nyugovóra térnek. Elrejtik magukat a fenyők, bokrok, bozótok között.

Farkas Kálmán

F E J T Ö R Ö K

Szervusztok Gyerekek!

Mindenek előtt nagyon Boldog Új Évet kívánunk mindannyioknak! Az ünnepek elteltevel ismét megkezdődik a minden napos tanulás, dolgozatok írása, hiszen néhány hét múlva kézbe vehetitek az ellenőrző könyvet, amelyben a beírt osztályzatok a tanév első félévének eredményeiről tájékoztatnak benneteket!

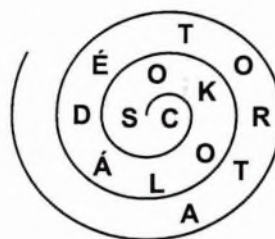
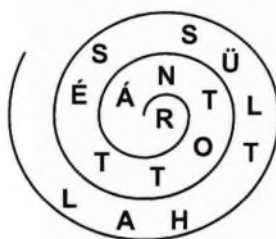
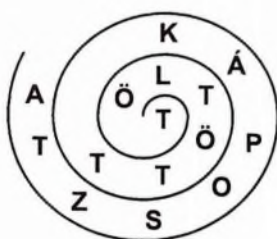
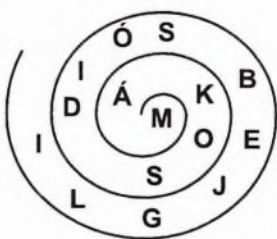
Találós kérdés!

– Balogh uramnak volt szép hat lánya,
Bizony büszke is volt ökelme rája,
Mindegyik leánynak volt egy fiú testvére,
Szerették is egymást apjuk örömére.

Hány gyermeke volt Balogh Péter úrnak?

Most gondolatban menjünk vissza a karácsonyi és új évi ételfinomságokhoz, és fejtsetek meg, hogy a csiga-vonalas körökben milyen ünnepi finomságok rejtőznek!

A betűk összeolvasását középről kezdjétek!

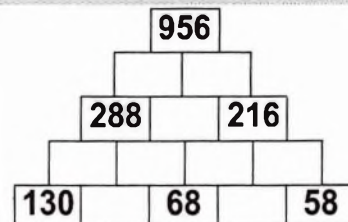

A négy finomság nevét küldjétek be!

Gondolkozz!

Az itt látható számpiramis minden téglalapjában olyan szám van, amely az alatta lévő téglalapban szereplő számok összege!

Töltsétek ki az üres sorokat és az új számokat küldjétek be!

Következő két rejtvényünk a félévi osztályzatokra vonatkozik. A helyes megfejtés után a két középső, függőleges sort kell beküldenetek!

ÖRÖM MINDENKINEK

hordómérték			
Földünk $\frac{2}{3}$ -át borítja			
mutatószó			
pusztítani tud			
fogunk ágya			
konyhában tevékenykedik			

TANULJ EZUTÁN TÖBBET!

egészséges ital			
fekszünk rajta			
lóbiztatás			
út másképpen			
üreges cső			

A rejtvényekhez jó szórakozást kívánunk

Az oldalt összeállította: Bujdosó Jánosné

Aki tud, segítsen!

A Bojti Lungo Drom elnöke az alábbi kéréssel fordul a segíteni tudó olvasók felé: Bojt község cigánysága nagy szegénységben él. Mindennemű segítséget hálás köszönettel vennének. Elsősorban élelmiszer és ruhaadományokra lenne nagy-nagy szükségük. A segíteni tudók jelentkezését az alábbi címre várják:

Gyöngyösi Dezső
Bojt, Bethlen út 18.
4114

Aranyérem a jogvédőnek

Göncz Árpád államfő megbecsülése jeleként 13 hazai és külföldi személyiséget részesített Köztársasági Elnöki Aranyéremben. **Furmann Imre**

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj

egy évre: 1176 Ft,

fél évre: 588 Ft,

negyedévre: 294 Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetési díjat
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*

**5000 Szolnok,
Aranka utca 3.**

Telefon:

(06) 56/372-269

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

jogász, a Másság Alapítvány Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda igazgatója, az emberi jogok napja (december 11.) alkalmából kapott kitüntetést.

Roma nyelv oktatása Szlovákiában

A következő tanévben bevezetik a roma nyelv oktatását a Szlovákiai Eperjesen (Presov) a Kisebbségi Nyelvek Intézetében, ahol eddig az Ukrán és a Rutén nyelvet és irodalmat tanították, elsősorban a két nemzetiség pedagógusai számára. A szeptemberben kezdődő tanfolyamra főleg az iskolaköteles roma gyermekek számára bevezetett előkészített évfolyamban, illetve az olyan iskolákban oktató pedagógusok jelentkezését várják, ahol ezek a tanulók vannak többségben. A szervezők remélik, hogy kezdeményezésük eredményeként néhány éven belül növekszik azoknak a szociális munkásoknak és hivatalnokoknak száma, akik képesek lesznek szót érteni ügyfeleikkel a második legnépesebb szlovákiai kisebbség nyelvén is.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Az Országos Cigány Önkormányzat pályázatot hirdet az Országos Cigány Információs és Művelődési Központ Ügyvezető Igazgatói állásának betöltésére.

Az ügyvezető igazgatói állás pályázati feltételei:

- Humán felsőfokú végzettség,
 - Legalább 3 év vezetői gyakorlat,
 - Kulturális menedzseri ismeretek,
 - Idegen nyelv (angol, francia) ismerete előny.
- Fizetés megállapodás szerint.

A pályázathoz mellékelendő:

- A felsőfokú végzettséget igazoló okirat,
- Részletes szakmai önéletrajz,
- Erkölcsi bizonyítvány,
- Szakmai vezetői koncepció.

A pályázati határidő: 2000. február 15.

A pályázat benyújtandó: Országos Cigány Önkormányzat (1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b. Telefon: 222-52-85)

Részletes információt nyújt:

- Dobóvári Ildikó hivatalvezető, 222-52-85,
- Kárpáthy Gyula 265-08-38.

DROGMEGELŐZÉS

„Nem a világi jókat megtagadni,
de józan ésszel vele élni tudni,
a bölcsességnek titka és jele.”

(Berzsenyi Dániel)

Tapasztalatok szerint a legtöbb gyermek nem kerül tartós kapcsolatba a drogokkal, de sajnos nem elkerülhetetlen, hogy ez minden esetben így legyen. A mai fiatalok korábban és könnyebben jutnak élvezeti cikkek közelébe, mint 20 vagy 30 évvel ezelőtt.

Újabb szerek jelentek meg, a normák, az értékek is megváltoztak. A fiatalok számára szükségessé és lehetővé vált, hogy nyitottabbak és egyben óvatosabbak is legyenek, mert választási lehetőség előtt állnak. Ezen alternatívák egyike, hogy kipróbálják-e és ha igen, hogyan az élvezeti cikkeket. Ha a válasz igen, a szülők igen nehéz helyzetben érezhetik magukat.

A kísérletezés szerepe

A kísérletezés hozzátartozik a felnőtté válás folyamatához. Az, hogy a gyerek saját maga is ki akarja próbálni a dolgokat, tapasztalatokat szerezni a saját határain belül, hozzátartozik a fiatal személyiségének fejlődéséhez. Sok mindennel kísérleteznek már ebben a korban: külső megjelenésükkel, szexualitással, dohányzással, ivással, sőt néha még a kábítószerekkel, illetve egyéb drogokkal is. A dohányzás és az ivás kipróbálása nem feltétlenül végződik tragikusan. Sok fiatal egy bizonyos idő után saját maga hagyja abba az adott szerek élvezetét, és egy idő múlva, felnőttként egy biztonságos szinten maradva fogja ezeket a továbbiakban fogyasztani. Így, ha az ismeretlen varázs megtörik, a

szerhez való vonzódás is csökkenhet.

Az esetek bizonyos százalékában akár nagy arányú használatról is beszélhetünk, de azért ezt mégsem kell feltétlenül drámaian szemlél-nünk. Gyakran összefügghet az említett megnövekedett fogyasztás egy új életszakasz indulásával, ahol például egy kapcsolat vagy munka fontosabbá lehet. Ez is hozhat változást az élvezeti cikkek fogyasztásában.

Az azonos korúak hatása

A kísérletezési kedv nemcsak a saját kíváncsiságon alapszik. A barátoknak és barátnőeknek nagy hatásuk lehet, annál is inkább, mivel a fiatalok számára fontos a csoportba tartozás. Ha abban a csoportban, ahová ő tartozni szeretne, izgatószereket fogyasztanak, akkor úgy fogja érezni, hogy neki is „kell” azt fogyasztani. Egy ilyen helyzetben a csoportból eredő „nyomás” nagyon jelentős lehet. Az, hogy milyen messze akar egy ilyen helyzetben elmenni a fiatal, sokban függ a személyiségétől és az értékítéletétől. Azok a fiatalok, akikben kevesebb az önbizalom, érzékenyebbek a csoport nyomására, sokkal befolyásolhatóbbak lesznek, mint azok, akik nagyobb önbizalommal rendelkeznek.

Néhány tanács azoknak, akik bizonytalan helyzetben nem mernek ellentmondani:

– Tegyél fel kérdéseket! Tisztázd a helyzetet!

- Ne vitatkozz, ne magyarázkodj! Bátran mondd nemet!
- Ha úgy gondolsz, indokold meg döntésedet!
- Kínálj fel más lehetőséget!
- Ha semmi nem használ, egyszerűen lépj le!

Az önbizalom és az önbecsülés fontossága

Akár akarjuk, akár nem, egy adott pillanatban gyermekünk már többé nem a mi hatásunknak, hanem másokénak fogja alávetni magát. Nem könnyű látnunk, ha az alkohol, vagy kábítószerfogyasztással kísérletezik.

Egyike a legfontosabb dolgoknak, amit a szülői neveléssel elérhetünk, az az önbizalom és a pozitív Én-kép kialakítása a fiatalban. Az önbizalmat azon eredményeken keresztül alakíthatjuk ki, melyeket a fiatal a tetteivel ér el. Ha ezeket megfelelően pozitívan értékeljük, akkor a gyerek magáról is pozitívan fog gondolkodni, és ezáltal az életben is erősebb, biztosabb lábakon fog állni. Amennyiben a kritikát eltúlozzuk, a fiatal negatívan fog gondolkodni önmagáról, és ezáltal értéktelenebbnek fogja érezni magát. Az egészséges önbizalommal rendelkező fiatalok jobban el tudják dönteni, hogy mit akarnak elfogadni, és mitől akarják távoltartani magukat. Ily módon felvértezhetjük őket a „csoportnyomás” ellen is, és a kipróbálás esélyét is csökkenthetjük.

– folytatjuk –

Kökény Kálmán
bűnmegelőzési előadó

Ferkovics József alkotása

Fotó: Nyári Gyula